T.C.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

İRAN KİTABHANE-İ ŞÛRÂ-YI MİLLÎ 8577'DEKİ MECMUA-İ TÜRKÎ (vr. 1-21)

(İNCELEME - ÇEVİRİ YAZILI METİN - DİL İÇİ ÇEVİRİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN:

ELİF KARACA

İSTANBUL 2024

T.C.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

İRAN KİTABHANE-İ ŞÛRÂ-YI MİLLÎ 8577'DEKİ MECMUA-İ TÜRKÎ (vr. 1-21)

(İNCELEME - ÇEVİRİ YAZILI METİN - DİL İÇİ ÇEVİRİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN:

ELİF KARACA

DANIŞMAN:

PROF. DR. ÜZEYİR ASLAN

İSTANBUL 2024

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ..... II
ÖZET..... III
ABSTRACT..... IV
KISALTMALAR..... V
1. GİRİŞ: KLASİK TÜRK EDEBİYATINDA MECMUA..... 1
2. MİLLÎ KÜTÜPHANE 8577 NUMARALI MECMUANIN İNCELENMESİ..... 4
2.1 Mecmuanın 1[a]-21[a] Varaklarının Muhtevası..... 4
2.3. Mecmuadaki Şiirlerin Konu İncelemesi..... 21
3. SONUÇ..... 27
TRANSKRİPSİYONLU METİN..... 29
KAYNAKLAR..... 82
ÖZGEÇMİŞ..... 85
YAZMA ÖRNEKLERİ..... 86

ÖN SÖZ

Klasik Türk edebiyatımız özellikle şiir sahasında nice zenginliklerle doludur. Özellikle 15. ve 16. yüzyılların gerek yetişen şairler, gerek oluşturulan eserler, şiirler bakımından oldukça başarılı bir dönem olduğu kabul edilmektedir. Şiir mecmuaları klasik Türk edebiyatımızın bu dönemlerine ayna tutan bir araç olarak düşünülebilir. Zira mecmualar o dönemde yaşamış şairlerin en güzel şiirlerini, en beğenilenlerini bize sunmuştur. Her ne kadar divanlar bu alandaki çalışmaların önemli kaynakları olarak kabul edilse de şiir mecmualarına bakılmadan yapılacak çalışmalar eksik kalacaktır. Bu alanda araştırma yapmak isteyenler için şiir mecmuaları tamamlayıcı birer kaynak görevi üstlenmektedir. Çalışmamız bu zengin edebiyatın küçük bir bölümünü ortaya çıkarmak, onu araştırmacılara tanıtmak ve alanımıza küçük bir katkı yapmak üzere hazırlanmıştır.

Çalışmamıza konu olan eser İran Kitābhāne-i Şūrā-yı Milli'de 8577 numarasıyla kayıtlı olan bir şiir mecmuasıdır. İçerisinde çok sayıda şair ve onlara ait şiirler bulunmaktadır. Dönemine ayna tutan bu seçkin şiirleri gün yüzüne çıkararak edebiyat tarihimize katkı sağlamak istedik.

Üzerinde çalıştığımız kısım 15, 16 ve 17.yüzyıllara ait 31 farklı şairin gazellerinden oluşmaktadır. Bunlar arasında sırasıyla Bâkî'nin 13, Necâti ve Şeyhülislam Yahya'nın 9, Zâtî'nin 5, Nefʿî'nin 4, Fuzûlî ve Nevʿînin 3'er gazeli bulunmaktadır. Bunun dışındaki şiirler ise döneminde yeterli ilgiyi görmemiş muhtelif şairlerin 1 ya da 2 gazelinden oluşmaktadır.

Araştırmamıza konu olan bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde mecmualar hakkında genel bilgi verilmiş, mecmuaların edebiyatımız içerisindeki öneminden bahsedilmiştir. İkinci bölümde mecmuanın 1a-21a varakları çok çeşitli açılardan incelenmiş ve tablolar aracılığıyla bu incelemeler aktarılmıştır. Mecmuadaki şiirlerin divanlarda olup olmadığına bakılmış, mecmuadaki şiirlerin içeriği ile bilgiler, kullanılan vezinler vd. tablolar aracılığıyla verilmiştir. Üçüncü bölümde ise mecmuanın transkripsiyonlu metni ve nesre çevirisine yer verilmiştir.

Amacımız her ne kadar kusursuz bir çalışma ortaya koymak olsa da eksiklerimizin kaçınılmaz olduğunun farkındayız. Özellikle transkripsiyon ve nesre çevirinin ne kadar meşakkatli bir iş olduğu aşikardır. Bu sebeple hatalarımızın veya eksiklerimizin anlayışla karşılanmasını ve düzeltilmesini temenni etmekteyiz.

Bu çalışma esnasında her konuda desteğini, emeğini üzerimde hissettiğim kıymetli danışman hocam Prof. Dr. Üzeyir ASLAN'a teşekkürlerimi bir borç bilmekteyim. Ayrıca teze ilk başladığımda danışman hocam olan Prof. Dr. Ömer ZÜLFE'ye her zaman arkamda olan ve bana destek veren başta ailem olmak üzere herkese teşekkür ederim.

Elif KARACA

İstanbul 2024

ÖZET

Bu tezde İran Milli Kütüphanesi 8577 numarada kayıtlı 15, 16 ve 17. yüzyıl şairlerinin şiirlerinden oluşan şiir mecmuasına yer verilmiştir. Çalışma üç ana başlık altında incelenmiştir.

Birinci bölümde mecmuanın tanımı yapılmış ve şiir mecmualarının klasik Türk edebiyatındaki yeri ve öneminden bahsedilmiştir.

İkinci bölümde ele alınan mecmuanın 1a - 21a varakları çok çeşitli açılardan, içerik ve şekil özellikleri bakımlarından tablolar vasıtasıyla incelenmiş ve mecmuanın bu özellikleri hakkında bilgi verilmiştir.

Üçüncü bölümde metnin transkripsiyonlu çeviri yazısı ve nesre çevirisi yapılmış, orijinal eserin asıl sayfalarına yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler; Şiir Mecmuaları, 15.yy, 16.yy, 17.yy, İran Milli Kütüphane

ABSTRACT

This thesis features a poetry collection registered under number 8577 in the Iranian National Library, comprising poems from 15th, 16th, and 17th-century poets. The study is examined under three main sections.

In the first section, the collection is defined, and the significance and importance of poetry anthologies in Classical Turkish literature are discussed.

The second section analyses the collection's folios 1a to 21a from various perspectives, providing information about its content and form features through tables.

The third section presents a transcription and prose translation of the text, along with the original pages of the work.

Keywords; Poetry collection,15th,16th,17th century İran National Library

KISALTMALAR

a	Yazmada yaprağın ön yüzü
a.g.e.	Adı geçen eser
b	Yazmada yaprağın arka yüzü
C.	Cilt
s.	sayfa
vr.	varak
Y.	Yazma

1. GİRİŞ:
KLASİK TÜRK EDEBİYATINDA MECMUA

1.1. Mecmuanın Tanımı

Mecmua sözlükte "dağınık şeyleri bir araya getirmek, toplamak" anlamındaki cemʿ masdarından türemiştir. Mecmū bir araya getirilmiş, toplanmış demektir.[1]

Mecmualar farklı şekiller ve içerikler ihtiva eden birden fazla konuda yazılabilen derleme kitaplardır. İlk olarak Hz.Peygamber döneminde hadis yazıcılığı ile başlamıştır. Sahabiler Hz.Peygamber'in sözlerinden seçtiklerini bir araya getirip mecmuaların ilklerini oluşturmuşlardır. Daha sonraki yıllarda mecmuaların içerikleri çeşitlenmiştir. Hadisler, fetvalar, dualar, hutbeler, ilahiler, şarkılar, şiirler, lugaz ve muammalar, ilaç tarifleri mecmualara konu olmuştur. İlk zamanlar dağınık şekilde tertip edilen mecmualar zamanla gelişip düzenli bir tertip ve şekle kavuşarak türlerine göre bazı farklılıklar gösteren bir kitap veya telif çeşidi halini almıştır.[2] Bununla birlikte dağınık şekilde tertip edilen mecmualar da varlığını sürdürmüştür. Mecmualar belli bir şair tarafından derlendiği gibi mecmuaların şair olmayan ve kimliği belirsiz mürettebleri de vardır.

Arap edebiyatındaki seçme şiirleri bir araya getiren, günümüzün antolojileri sayılabilecek en eski ve önemli mecmualar Cahiliyye Devri'nin ünlü yedi şairinin kasidelerini toplayan *el-Mulakkat* ile *Mufaddal* ed-Dabbī'nin *el-Mufaddaliyyat*, Asmaī'nin *el-Asmaiyyat* ve Ebū Temmām'ın *el-Hamāse* adlı derlemeleridir.[3]

1.2. Mecmuaların Sınıflandırılması

Mecmualar içeriklerine göre çok çeşitlilik arz etmektedir. Aynı konuda yazılan mecmualar olduğu gibi birden fazla konuda oluşturulmuş mecmualar da bulunmaktadır. Edebiyat tarihçileri bu özelliklere göre mecmuaları sınıflandırmışlardır. Agah Sırrı Levend mecmuaları şu şekilde tasnif etmektedir:

1. Nazire mecmuaları,
2. Meraklılarında toplanmış, birer antoloji niteliğindeki seçme şiirler mecmuaları,
3. Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar,
4. Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar,
5. Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar [4]

Günay Kut'un mecmua tasnifi ise şu şekildedir:

---

1 Mustafa İsmat Uzun: "Mecmua":*TDV İslam Ansiklopedisi*.28.C.265-268 ss. Ankara 2003.265.s.

2 Mustafa İsmet Uzun: a.g.e.: 265-268.s.

3 Mustafa İsmet Uzun: a.g.e.:265-268.s.

4 Agâh Sırrı Levend, *Türk Edebiyatı Tarihi,* C.I, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2008, s. 166-167

1. Nazire mecmuaları,

2. Seçme şiir mecmuaları,

3. Aynı konu ile ilgili eserlerin bir araya gelmesiyle oluşan Mecmualar,
(Mecmua-i edviye, mecmua'i ed'iye, mecmua-i tevarih gibi),

4. Karışık mecmualar. Bu tür mecmualar nazım nesir karışık olabileceği gibi Arapça, Türkçe ve Farsça gibi değişik dillerde de yazılmış olabilir.

5. Tanınmış kişilerce veya derleyeni belli kişilerce hazırlanmış mecmualar.[5]

Görüldüğü üzere her iki araştırmacının sınıflandırması da benzer niteliktedir.

Nazire mecmuaları "Bir şairin manzum bir eserine başka bir şair tarafından aynı vezin ve kafiyede yazılan şiir [6] " diye tanımlanan nazirelerin bir araya gelmesiyle oluşan mecmualardır. Bu mecmualar yukarıda da zikrettiğimiz gibi tanınmamış şairleri gün yüzüne çıkarması, dönemin en beğenilen şiirlerini ihtiva etmesi bakımından önemlidir. Bu anlamda bu alanda araştırma yapacaklar için önemli başvuru kaynakları niteliğindedir. Edebiyatımızdaki en önemli nazire mecmuaları şunlardır [7] :

- Mecmuatü'n-Nazāir
- Cāmiu'n Nazāir
- Pervane Beg Mecmuası
- Metāliu'n-Nazāir

Seçme şiir mecmuaları dönemin şairleri tarafından yazılan şiirler arasından müellifi tarafından en beğenilenlerin seçilerek kaydedildiği şiir mecmualarıdır. Bu mecmuaların derleyenleri çoğunlukla bilinmemektedir. Bu mecmualarda başta gazel ve kaside olmak üzere birçok farklı nazım biçiminde şiirlerin bulunduğu görülmektedir.

Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle oluşan mecmualara hadis mecmuaları, fetva mecmuaları, ilahi mecmuaları, lugaz mecmuaları gibi türleri örnek verebiliriz. Bu tür mecmualarda tek bir konu farklı yazarlar tarafından ele alınıp derlenebilmektedir.

Karışık mecmualar birden fazla konudaki küçük eserlerin bir araya getirilmesiyle oluşan mecmualardır. Nazım nesir karışık ve farklı dillerde de yazılabilmektedir. Bu

---

5 Günay Kut, "Mecmua", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (Devirler, İsimler, Eserler, Terimler*), C. 6, Dergâh Yay., İstanbul 1986, s. 170.

6 M.Fatih Köksal "Nazīre":*TDV İslam Ansiklopedisi* 32.C 455-456 ss. İstanbul 2006

7 Agah Sırrı Levend (1973)*Türk Edebiyatı Tarihi* c.1,Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara,s.167-169

mecmua çeşidine örnek olarak içerisinde Farsça ve Türkçe eserlerden seçmeler olan *Cāmiu'l-Maāni* adlı eseri gösterebiliriz.[8]

Tanınmış kişilerce hazırlanan mecmualar tertip edeni ünlü kişilerden oluşan mecmualardır. Çeşitli konularda derlenebilmektedirler.

1.3 Klasik Türk Edebiyatında Mecmuaların Yeri ve Önemi

Klasik Türk edebiyatı sahasında araştırma yapacaklar için şiir mecmuaları önemli kaynaklar arasındadır. Şiir mecmuaları ait olduğu dönemle ilgili, dönemin edebiyat anlayışı ile ilgili önemli bilgiler sunmaktadır. Bu eserlerin klasik Türk edebiyatındaki önemini birkaç madde ile izah edebiliriz.

1. "Mecmualardaki eserler, bize devrin umumî edebî zevkini verir, devrin edebî zeminini gösterir." Çünkü mecmû'alarda ikinci ve üçüncü derecede şairlerin de şiirlerine rastlanır ve devrin edebî zeminini bunlar oluşturmaktadır.''[9]

2. Mecmualarda en çok şiiri bulunan şairlerin o dönemde en çok beğenilen şairler olduğunu tespit edebiliriz.[10]

3. Divanı olmayan, tezkirelerde adı geçmeyen, unutulmuş şairleri gün yüzüne çıkarırlar.[11]

4. Bazı beyitler divanlarda eksik olup mecmualarda mevcut olabilir. Bu bakımdan tenkitli neşir yapılmasına katkı sağlarlar.[12]

---

[8] Levend, a.g.e.s.170

[9] Ali Nihad Tarlan: "Mukaddime": Şiir Mecmualarında XVI ve XVII. Asır Divan Şiiri (Rahmî ve Fevrî): 1. Fasikül. İstanbul Üniversitesi Yayınları: İstanbul 1948: III. s.

[10] Cantürü, Esra Rumeysa, *Milli Kütüphanedeki 2519 No'lu Şiir Mecmuası (İnceleme-Metin-Nesre Çeviri),* Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul 2022, s. 27.

[11] Günay Kut, "Mecmua" Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (Devirler, İsimler, Eserler, Terimler), C. 6, Dergâh Yay., İstanbul 1986, s. 170

[12] Cantürü, Esra Rumeysa, a.g.e. s.4

2. MİLLÎ KÜTÜPHANE 8577 NUMARALI MECMUANIN İNCELENMESİ

Mecmua 16x21 (14x19) boyutlarında 65 yapraktan müteşekkildir. Yazma baştan ve sondan eksiktir. Yazmanın cildi hakkında bilgimiz yoktur. Karton kapağının iç kısmında kütüphanenin adının ve yazma numarasının bulunduğu etiket vardır. Aynı yerde ve mecmuanın sonunda kütüphanenin mührü bulunmaktadır. Sayfalar āharlı, çift çizgili cedvelli, cedvellerin içi altın suyu ile doldurulmuştur. Sayfalarda müşir yoktur. Metin kısmı siyah mürekkeple nesih hatla çift sütun halinde 10 satır olarak yazılmıştır. Şiirlerin başlıkları kimi yerde kırmızı, kimi yerde altın suyu ile yazılıdır. Gazel beyitleri çift çizgi ile çerçevelenmiştir. Yazmanın istinsah kaydına ve müstensihine dair bilgi bulunmamaktadır.

2.1 Mecmuanın 1[a]21[a]Varaklarının Muhtevası

Mecmuanın 1[a] - 21[a] varaklarında 15, 16 ve 17. yüzyıl şairlerinden başta Bâkî, Necatî, Şeyhülislam Yahyâ, Nef`î olmak üzere toplam 31 şairin 75 şiiri bulunmaktadır. Bu şiirlerin tamamı gazel nazım biçiminden oluşmaktadır. Gazel sayısı en fazla olan şair 13 gazel ile Bâkî'dir. Daha sonra en fazla şiiri bulunan şairler Necâtî ve Şeyhülislam Yahyâ'dır. Gazellerin büyük bir çoğunluğu 5 beyitten oluşmaktadır. 6, 7, 8 beyitten oluşan gazeller de vardır. Aşağıdaki tablolarda mecmuada yer alan şairler, şiirlerin divanlarda olup olmadığı, kullanılan vezinler, beyit sayıları, şiir sayıları vb. bilgiler verilmiştir.

Mecmuadaki şiirleri incelediğimizde 10, 28, 41 ve 65. gazellerde 2'şer; 45 ve 58. gazelde 1 beyit; 35. gazelde ise 3 beyit eksik olduğunu görmekteyiz. Bu beyitler divanlarda mevcuttur. Bu durumda şairin bu beyitleri daha sonra divanına eklemiş olabileceğini düşünmekteyiz. Bir diğer tahmin ise müstensihin beğendiği beyitleri mecmuaya almış olabileceğidir. 50. gazelin ise şairi belirsizdir.

Aşağıdaki tabloda şiirlerin varak numaraları, şiir numaraları, hangi şaire ait olduğu, şiirin ilk mısrası, nazım biçimi, divanlardaki durumu ve açıklamalar yer almaktadır.

Tablo 1.

varak nu.	şiir nu.	şair	şiirin matla beyti	nazım biçimi	divandaki durumu	açıklama
1a	1	Bākī	biŋ mübtelāyı mihnet ile her dem öldürür dil-ber mülāyim olmayıcaḳ ādem öldürür	gazel	Var	

1a	2	Necātī	baŋa yāruŋ yanağı vü lebi vü ḳaddi yeter üzül ėy gül açıl ėy ġunca yıḳıl ėy ʿarʿar	gazel	var	
1b	3	Kabūlī	dilā ol sevdügüŋ dil-ber ne sinde güzellik tāzelik terlik nesinde	Gazel	var	
1b	4	Bākī	çarḫ-ı ġaddārda vefā n’ eyler kāse-yi ser-nigūnda mā n’ eyler	Gazel	var	
2a	5	Nevʿī	ėy ehl-i ʿışḳa lāf ile daʿvāsı çoḳ güzel İḳrārı bī-nihāye vü ferdāsı çoḳ güzel	Gazel	var	
2a	6	Necātī	vāʿiẓ sözine isteyen elbette ʿilācı mey nūş ėde görsün ki baṣar acıyı acı	Gazel	var	
2b	7	Yahyā	bir niyāz ile lebin emdürdi çoḳ nāz ėtmedi luṭf u iḥsānı baŋa çok sevdügüm āz ėtmedi	Gazel	var	
2b	8	Kemāl Paşa-zāde	nėce doyunca görem siz gül-i nāzük bedeni gendü kirpügüm olupdur baŋa gözüm dikeni	Gazel	var	
3a	9	Nevʿī	tende tābuŋ cānda oduŋ var senüŋ dlkilde sevdā-yı şühūduŋ var senüŋ	Gazel	var	
3a	10	Bākī	ḥaremüŋ ravża-yı cināna deger ėşigüŋ tāḳ-ı āsumāna deger	Gazel	var	Mecmuada 2 beyit eksik

3b	11	Nevʿī	Cāmdan gitmez gözi mey-ḫāre bir ben bir ḥabāb Baş açıḳ ṣahbā ile āvāre bir ben bir ḥabāb	Gazel	var	
3b	12	Bākī	ʿāşıḳ öldürmekdür ol māhuŋ tamām endīşesi Yolına cān birmedür eksüklünüŋ kem pīşesi	Gazel	var	
4a	13	Nefʿī	Sīnemi deldi müjen oḳları tā cānuma dek Söyle ebrū-yı kemān-dārına tutsun çekerek	Gazel	var	
4a	14	Nefʿī	Göŋlümi her dem bir āteşdür ḳılan pür-ıżṭırāb Kim ol āteşden bir aḫkerdür felekde āfitāb	Gazel	var	
4b	15	Nādirī	her ḳaçan tesbīḥ ile ehl-i riyā yüz gösterür rind-i dürd-āşāma ol sāʿat belā yüz gösterür	Gazel	var	
4b	16	Hāletī	nāme m’ ileten ḳalur meyl eyleyüp cānānuma Ḳasd ėder gönderdügüm ḳāsid demādem cānuma	Gazel	yok	
5a	17	Riyāzī	o yārüŋ tīr-i tēz-i ġamze-yi ḫūn-rīz-i ḫūn-ḫʷārı geçer cān naḳdine yābāna atsa tīr-i bāzārı	Gazel		
5a	18	Kabūlī	ėy göŋül āvāresin pür-yāresin ṣad-pāresin derdi çoḳ dil-ḫastesin dermānı yoḳ bī-çāresin	Gazel	var	

5b	19	İshākī	yār hecrinde neler çekdügümi yād eyle biʾllāh ėy ġam ḳulunam gel beni āzād eyle	Gazel	var	
5b	20	Mehmed Nāmī	öldürürseŋ de ḳomaz göŋül ėşigüŋ ṭaşın ol senüŋ pādişehüm yoluŋa ḳomış başın	Gazel	var	
6a	21	Merdümī	yoġıdı ʿālemde dermān dilde derdüŋ var iken ʿışḳınuŋ darüʾş-şifāsında göŋül bīmār-iken	Gazel		
6a	22	Kadīmī	merḥamet umma ḳalb-i dilberde gül ü lāle biter mi mermerde	Gazel		
6b	23	Zātī	künc-i ḥasret olmasun yā rāb ṭuraġı kimsenüŋ şuʿle-yi āh olmasun her şeb çerāġı kimsenüŋ	Gazel	var	
6b	24	Hayālī	ḥayret alurʿaḳlumı baḳsam gözine ḳaşına ṣad hezārān āferīn ol ṣūretüŋ naḳḳāşına	Gazel	var	
7a	25	Fiġānī	vėrdüm dehān-ı dil-bere dil ġāibāne ben miḳdār-ı ẕerre görmedüm andan nişāne ben	Gazel	var	
7a	26	Zātī	ġam çekme ṣūfī çek cām-ı ṣāfī el-ʿabduʿāṣī veʾr-rabbuʿāfī	Gazel	var	

7b	27	Emrī	laʿline ḳarşı ezilme ėy şeker gey şaḳın ʿāşıḳları başuŋ ezer	Gazel	var	
7b	28	Necātī	ḫorşīd saŋa beŋzemese müşterī ile baḳmazdı gök yüzine kimesne biri ile	Gazel	var	Mecmuada 2 beyit eksik
8a	29	Mesīhī	ḳo bugün ḥüsnine yār ėtsün ġurūr ėrte ḫaṭṭı gelicek yüzine ur	Gazel	var	
8a	30	Ahmed Paşa	çīn-i zülfüŋ miske benzetdüm ḫaṭāsın bilmedüm gey perīşān eyledüm bu yüz ḳarasın bilmedüm	Gazel	var	
8b	31	Fethī Hudāyī	yā iláhī seg-i kūyını anuŋ yārlıġa ki raḳībini ḳabūl ėtmediler yārlıġa	Gazel	yok	
8b	32	Yahyā	bādeyi bir ḫumdan içsek kim ferāġı olmasa bir şarābuŋ mesti olsaḳ kim yaşaġı olmasa	Gazel	var	
9a	33	Bākī	eṭrāf-ı çemenzārı yine āb ṭolandı gülzāra girüp her yaŋa şalındı bulandı	Gazel	var	
9a	34	Edībī	hedef-i cism-i zerdüm ėtdi figār ser-i peykān-ı zer-nişān-ı nigār	Gazel		

9b	35	Necātī	dil kişverine zülf-i siyāhuŋ belā yeter yıḳmaġa bu vilāyeti ol ejdehā yeter	Gazel	var	Mecmuada 3 beyit eksik
9b	36	Yaḥyā	dil-i şeydā n’ ola meyl eylemezse vaṣl-ı cānāna ne zaḫmetler çeküpdür alışınca derd-i hicrāna	Gazel	var	
10a	37	Zātī	düşdüm nişān-ı pāy-ı seg-i dilber üstine ol ġunca gördi dėdi yüzüŋ güller üstine	Gazel	var	
10a	38	Bākī	mestāne düşmişem bu gėce sāġar üstine sāḳī-yi bezm dėdi yüzüŋ güller üstine	Gazel	var	
10b	39	Zātī	āteş-i ḥasret benüm kār ėtdügini cānuma yana yana derd ile ʿarż eylesem cānānuma	Gazel	var	
10b	40	Bākī	ḳorḳum oldur göz dege ḫāḳ-i der-i cānānuma yoḥsa küḥl-ı āsā çekerdüm çeşm-i ḫūn-efşānuma	Gazel	var	
11a	41	Bākī	pister-i ġamdan gözüm giceler uyḫu görmez iderin ṣubḥa degin nāleleri döne döne	Gazel	var	Mecmuada 2 beyit eksik
11a	42	Necātī	eşiginden gider oldı dil-i āvāre meded dostlar olmaya mı bu ġama bir çāre meded	Gazel	var	

11b	43	Bākī	eylesün laʿlini dermān dil-i bīmāra meded dostlar işte ben öldüm baŋa bir çāre meded	Gazel	var	
12a	44	Bākī	baḳ cām-ı ʿayşa āyine-yi pür-ṣafā budur gel gör ḥabāb-ı sāġarı necm-i hüdā budur	Gazel	var	
12a	45	Necātī	kākül-i müşgīni birdür ʿārıż-ı gül-fām iki nitekim ʿādetdür olur ḳadr bir bayrām iki	Gazel	var	Mecmuada 1 beyit eksik
12b	46	Fuzūlī	ṣubḥ ṣalup māh-ı ruḫuŋdan niḳāb çıḳ ki temāşāya çıḳa āftāb	Gazel	var	
13a	47	Veysī	ṭurrelerüŋ ruḫlaruŋa ėt niḳāb eyler iseŋ baḳduġumuzdan ḥicāb	Gazel	var	
13b	48	Necātī	gendüyi taʿrīf ėdermiş misk-i ter öksüz oġlan göbegin gendü keser	Gazel	var	
14a	49	Vahdetī	cānumı ḳaşuŋa ḳurbān ėdine n’ olsa gerek alnuma kilk-i ḳażā çekdügi resm olsa gerek	Gazel	var	
14a	50	La-Edrī	sūz-ı cāna ṣu seper yoḳ dīde-yi pür-nem gibi bu dil-i nā-şāduma eglence olmaz ġam gibi	Gazel		

14b	51	Fuzūlī	her gören ʿayb ėtdi āb-ı dīde-yi giryānumı eyledüm taḥḳīḳ görmiş kimse yoḳ cānānumı	Gazel	var	
15a	52	Necātī	ḫaṭṭ-ı reyḥān ile ol zībā-ʿiẕār ṣanasın muṣḥafdur āyet ber-kenār	Gazel	var	
15a	53	Bākī	kūyuŋ gedāsı oldı dil-i mübtelāyı gör sevdā-yı mülk ü salṭanat eyler gedāyı gör	Gazel	var	
15b	54	Necātī	dünyāyı bir yaŋa ḳosalar bir yaŋa seni baŋa seni gerek seni ėy bī-vefā seni	Gazel	var	
16a	55	Fuzūlī	penbe-yi merhem-i dāġ içre nihāndur bedenüm diri olduḳca libāsım budur ölsem kefenüm	Gazel	var	
16b	56	Ṣem ʿī	ʿār idermiş beni öldürmege ol sīm-tenüm varayum yalvarayum boynuma ṭakup kefenüm	Gazel	var	
16b	57	Nef ʿī	yāre teʾsīr ėde mi nāle vü āhum bilmem baŋa gün göstere mi baḫt-ı siyāhum bilmem	Gazel	yok	
17a	58	Bākī	ėrdüm fiġān u zār ile ol āsitāne ben çıḳdum kemend-i nāle ile āsmāne ben	Gazel	var	Mecmuada 1 beyit eksik

17a	59	Yahyā	mey midür sāġar mıdur mest-i ḫarābı iŋleden sen misin yā ʿışḳ mı muṭrıb rebābı iŋleden	Gazel	var	
17b	60	Ālī	bir dil-ber-i ṭūbā-ḳad bir serv-i mesīḥā-leb ġam-ḫāneme ʿazm ėtmiş sen rāst getür yā rāb	Gazel	var	
17b	61	ʿUlvī	ol şeh-i mülk-i melāḥat ben gedāsından ḳaçar ʿādet ancaḳ dil-rubālar mübtelāsından ḳaçar	Gazel	var	
18a	62	Günāhī	bilürin desti bir mirʾāta beŋzer ayası el-ḥaḳ gümiş ser-pençesi levḥ üzre mersūm ism-i ẕāt ancaḳ	Gazel	var	
18a	63	Yahyā	düşmez ol şāha ki her gāh ėder istiġnā gāh olur ʿāşıḳ-ı şeydāya düşer istiġnā	Gazel	var	
18b	64	Yahyā	ṭūṭī-ṣıfat ol cāme-yi sebzi gė-ye cānā bir söz yėri var mı baḳ-a āyīneye cānā	Gazel	var	
18b	65	Nefʿī	baḫt oyansa ḫᵛāba varsa dīde-yi bīdārumuz düşde bārī ġayrıdan tenhā düşürsek yārumuz	Gazel	var	Mecmuada 2 beyit eksik
19a	66	Yahyā	şīve vü reftārını serv-i çemende görmedük bu ser-āmed ḳāmeti bir nārvende görmedük	Gazel	var	

19a	67	Yahyā	ādem ṣayılmaz oldı ḳapuŋda gedālaruŋ yoḳ mı ḥisābı pādişehüm mübtelālaruŋ	Gazel	var	
19b	68	Yahyā	eṣ-ṣelā dest-i irādetle açıldı bāb-ı ʿışḳ eylesün cān soḥbetin cānān ile erbāb-ı ʿışḳ	Gazel	var	
19b	69	Hüdāyī	gitdi ʿaḳlum gibi ol rūḥ-ı revānum gelmez yine ḥaşr olmayıcaḳ sīneme cānum gelmez	Gazel	var	
20a	70	Nadirī	lāḥ fī-meşkūhi deyri’ l-ʿışḳ misbāhu ʾl-hudá ġālibā ṣaldı zücāc-ı bāde dürrī-veş żiyā	Gazel	var	
20a	71	Kesbī	eşküm şeh-i ḫayālüŋe peyk-i revendedür āhum güẕergehüŋde ṣabā-veş devendedür	Gazel		
20b	72	Pendī	seyre gitmek istemiş aġyār-ıla cānānumuz vāy eger bu derd-ile āḫir çıḳarsa cānumuz	Gazel		
20b	73	Pendī	dėdüm ḫaṭṭuŋ belürdi göŋlümi vėr ėy meh-i enver dėdi aḫşāma ḳarşu āteşi yābāna vėrmezler	Gazel		

21a	74	Zātī	sāḳiyā tā ki gönülden gide ṭūl-i emelüm şāhid-i cāmı getür biz de ṭudaġın emelüm	Gazel	var	
21a	75	Bākī	ḫoş geldi baŋa mey-gedenüŋ āb u hevāsı vaʾlláhi güzel yėrde yapılmış yıḳılası	Gazel	var	

Aşağıdaki tabloda şiir numarasına göre toplam şiir sayıları belirtilmiştir. Şiirlerin çoğunluğunun beş beyitten oluştuğu görülmektedir. Beş beyitten oluşan 62 şiir vardır. Sadece bir şiir 9 beyitten oluşmuştur:

Tablo 2.

Şiir nu.	beyit sayısı
1	5
2	5
3	5
4	5
5	5
6	5
7	5
8	5
9	5
10	5
11	5
12	5
13	5
14	5
15	5
16	5
17	5
18	5
19	5
20	5
21	5
22	5
23	5
24	5
25	5
26	5
27	5
28	5
29	5

30	5
31	5
32	5
33	5
34	5
35	5
36	5
37	5
38	5
39	5
40	5
41	5
42	6
43	6
44	7
45	8
46	9
47	5
48	7
49	6
50	5
51	7
52	7
53	7

54	7
55	7
56	5
57	5
58	5
59	5
60	5
61	5
62	5
63	5
64	5
65	5
66	5
67	5
68	5
69	5
70	5
71	5
72	5
73	5
74	5
75	5

Bu tabloda şiirler rediflerine göre incelenmiştir. Şiir numaraları ve şiirlerin redifleri gösterilmiştir:

Tablo 3.

Şiir nu.	redif
1	Öldürür
2	-er
3	Nesinde
4	N’eyler
5	-sı çok güzel
6	Redif yok
7	İtmedi
8	Redif yok
9	-uñ var senüñ
10	-e deger
11	Bir ben bir ḥabāb
12	-si
13	Redif yok
14	Redif yok
15	Yüz gösterür
16	-a
17	-ı
18	-sin
19	eyle
20	-ın
21	iken
22	-de
23	-ı kimsenüñ
24	-ına
25	ben
26	Redif yok
27	Redif yok
28	ile
29	Redif yok
30	-sın bilmedüm
31	-lıġa
32	-ı olmasa
33	Redif yok
34	Redif yok
35	Yeter
36	Redif yok
37	üstine
38	üstine
39	-uma
40	-uma
41	döne döne
42	meded
43	Meded
44	Budur
45	İki
46	Redif yok
47	Redif yok

48	Redif yok
49	-sa gerek
50	Gibi
51	-ımı
52	Redif yok
53	-yı gör
54	Seni
55	Redif yok
56	-üm
57	-ım bilmem
58	Ben
59	-ı inleden
60	Redif yok
61	-sından ḳaçar
62	Redif yok

63	İstiğna
64	Cānā
65	-ımız
66	-de görmedük
67	-laruñ
68	-ı ışk
69	-um gelmez
70	Redif yok
71	Redif yok
72	-ımız
73	Redif yok
74	Redif yok
75	Redif yok

Bu tabloda şair ve şiir sayılarına yer verilmiştir. Mecmuada en çok şiiri bulunan şair 13 gazelle Baki'dir. Bunun dışında ikinci sırada 9 şiirle Necati ve Şeyhülislam Yahya'nın gazelleri gelmektedir.19 şairin ise tek şiiri bulunmaktadır.

Tablo 4.

Şair	**şiir sayısı**
Bākī	13
Necātī	9
Şeyhülislām Yahyā	9
Zātī	5
Nef'ī	4
Fużūlī	3

Nevʿī	3
Ḫudāyī	2
Ḳabūlī	2
Nādirī	2
Kemal Paşazāde	1
Ḥāletī	1
Riyāżī	1
İsḥākī	1
Nāmī	1
Merdümī	1
Ḳadīmī	1
Ḥayālī	1
Fiġānī	1
Emrī	1
Mesiḥī	1
Aḥmed Paşa	1
Edībī	1
Veysī	1
Vaḥdetī	1
Şemʿī	1
ʿĀlī	1
ʿUlvī	1
Günāhī	1
Kesbī	1
La-Edrī	1
Pendī	2
Toplam	75

2.2. Mecmuada Kullanılan Vezinler

Toplam 75 şiirden oluşan mecmuada 5 bahirde vezin kullanılmıştır. Bu bahirler ve kullanılan vezinler aşağıda gösterilmiştir.

2.2.1. Muzari Bahri

Muzari bahrinde tek çeşit vezin kullanılmıştır. Bu bahirde toplam 10 şiir yazılmıştır.

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

(- . - - / - . - - / - . - - / - . –)

2.2.2 Remel Bahri

Remel bahri mecmuada en çok kullanılan bahirdir. Bu bahirde toplam 57 şiir bulunmaktadır. En çok kullanılan kalıplar şunlardır:

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

(. . - - / . . - - / . . - - / . . -)

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

(- . - - / - . - - / - . -)

2.2.3. Hezec Bahri

Hezec bahrinde 5 şiir bulunmaktadır. Bu bahirde toplam 3 çeşit vezin kullanılmıştır.

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün
(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün
(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

mefāʿīlün mefāʿilün mefāʿīlün mefāʿīlün
(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

2.2.4. Cedid Bahri

Bu bahirde 1 şiir bulunmaktadır. Tek çeşit vezin kullanılmıştır.

Feʿ ilātün mefāʿ ilün feʿ ilün
(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

2.2.5. Recez Bahri

Bu bahirde 1 şiir bulunmaktadır. Tek çeşit vezin kullanılmıştır.

müstefʿ ilün müstefʿ ilün
(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

Aşağıdaki tabloda mecmuada kullanılan vezinler, o vezinlere ait şiir numaraları ve toplam şiir sayıları, vezinlerin bahirleri gösterilmiştir.

Tablo 5.

bahir	vezin	şiir nu.	toplam şiir
Muzari	*mefʿ ūlü fāʿ ilātü mefāʿ īlü fāʿ ilün*	1, 5, 28, 35, 37, 38, 44, 53, 54, 58	9
Remel	*feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün*	2, 13, 42, 43, 55, 56, 63, 69, 74	9
Hezec	*mefāʿ īlün mefāʿ īlün feʿ ūlün*	3	1
Cedid	*Feʿ ilātün mefāʿ ilün feʿ ilün*	4, 10	2
Remel	*fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün*	7, 8, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 39, 40, 41, 45, 46, 48, 49, 50, 51, 57, 59, 60, 61, 65, 66, 67, 68, 70, 71, 72, 73, 75	44
Hezec	*mefʿ ūlü mefāʿ īlü mefāʿ īlü feʿūlün*	6, 64	2
Hezec	*mefāʿ īlün mefāʿ ilün mefāʿ īlün mefāʿ īlün*	36, 62	2
Recez	*müstefʿ ilün müstefʿ ilün*	26	1
Remel	*fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün*	9, 27, 47, 52	4

2.3. Mecmuadaki Şiirlerin Konu İncelemesi

Mecmuadaki şiirler içerdikleri konulara göre iki başlık altında ele alınmıştır. İlk olarak şiirlerin içerdikleri konulara göre incelemesi yapılmış, ikinci olarak şiirler aşık-sevgili bağlamında incelenmiştir.

2.3.1. Mecmuadaki Şiirlerin İçeriklerine Göre İncelenmesi

Mecmuadaki şiirlerin içerikleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 6.

şiir nu.	şiirin içeriği
3	Sufiyane tarzda yazılmıştır. Dünyalık arzulardan kurtulma, dünyanın geçiciliği konu edilmektedir.
11,15, 29	Rindane tarzda yazılmıştır.
30	Şuhane gazeldir. Sevgilinin güzellikleri konu edilir.
49	Sufiyane tarzda yazılmıştır. Dünya küçümsenir. Dünyanın geçiciliği ve ölüme vurgu yapılır.
60, 61	Sufiler kötülenir. Aşk ve şarap yüceltilir.
1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75	Çoğunlukla aşikane tarzda yazılmıştır. Sevgilinin aşığa çektirdiği eziyetler, aşığın gam ve keder içinde oluşu, ızdırabı, aşk şarabı, sevgilinin güzelliği konu edilmiştir.

2.3.2. Gazellerin Âşık-Sevgili Bağlamında Değerlendirilmesi

Mecmuadaki şiirlerin büyük çoğunluğunu aşk konulu gazeller oluşturmaktadır. Klasik şiirde aşık , sevgili unsurları büyük bir önem teşkil etmektedir. Bu bölümde aşık-

sevgili ilişkisi, aşığın durumu ve sevgilinin özellikleri ile ilgili konu incelemesi yapacağız.

2.3.2.1. Aşık- Sevgili İlişkisi

Klasik şiirde aşığın sevgisi karşılıksızdır ve oldukça abartılarak anlatılır. Aşık sevgili uğrunda her şeyini feda etmeye hazırdır. Sürekli onun peşinden koşar, kapısında yatar, içine düştüğü aşktan feryat figan ederek sevgiliye kavuşmak ister. Sevgili ise nazlıdır. Aşığa yüz vermez. Ona sürekli eziyet eder. Bu durum da aşığı perişan eder. Aşağıdaki beyitte Yahya sevgilinin aşığa ettiği eziyeti anlatmaktadır:

bir niyāz ile lebin emdürdi çoḳ nāz itmedi
luṭf u iḥsānı baŋa çok sevdügüm āz itmedi

(Bir yalvarmayla dudağını emdirdi, çok naz etmedi. Lütuf ve ihsanı çok olan sevdiğim bana tamah etmedi.)

Sevgili bazen de aşığın canına kast eder. Aşağıdaki beyitte Bâkî, sevgilinin aşığın canına nasıl kast ettiği ve rakibe lütuf göstermesi anlatılır:

ʿāşıḳ öldürmekdür ol māhuŋ tamām endīşesi
yolına cān virmedür eksüklünüŋ kem-pīşesi

(O ay yüzlünün bütün düşüncesi âşığı öldürmektir. Âciz olan âşığın ise en değersiz işi ise onun yoluna canını vermektir.)

Aşığın sevgiliye yalvarması, onun nazını çekmesi, sevgilinin eziyetinden zevk alması, sevgilinin ise aşıkla bir küsüp bir barışması divan şiirinde çokça görülmektedir. Kabulî'nin aşağıdaki beyiti de bu duruma örnek verilebilir:

ẕevḳ odur yārüŋ senüŋle geh küse geh barışa
nāz ide ol gelmeye sen varasın yalvarasın

(Sevgilinin seninle bir küsüp bir barışması zevktir. O naz ederek gelmeyince sen giderek yalvarmalısın.)

Bâkî, sevgilinin mahallesinden ayrılmayan, kapısında yatan aşığı, sevgilinin kapısının toprağına nazar değmesin diye kanlar saçan gözüne sürme çekmekten korkan biri olarak aşağıdaki beyitte şöyle tasvir etmektedir:

ḳorḳum oldur göz dege ḥāḳ-i der-i cānānuma
yoḫsa kuḥl-āsā çekerdüm çeşm-i ḫūn-efşānuma

(Korkum sevgilimin kapısının toprağına göz değmesidir. Yoksa kanlar saçan gözlerime sürme gibi onu çekerdim.)

2.3.2.2. Âşığın Durumu

Divan şiirinde aşık sevgiliye duyduğu aşktan darmadağın bir halde tasvir edilmektedir. Aşığın içine düştüğü aşktan duyduğu ızdırap çok çeşitli şekillerde anlatılmıştır. Aşık daima sevgilinin peşinden koşar, ona kavuşmak ister, bu yolda ağlar, inler, onun için canını verir, gönlü hastadır ve çok büyük acı çekmektedir. Aşağıdaki beyitte bu durum şu şekilde ifade edilmektedir:

ėy gönül āvāresin pür-yāresin ṣad-pāresin
derdi çoḳ dil-ḫastesin dermānı yoḳ bī-çāresin

(Ey gönül! Sarhoşsun, çok yaralısın, yüz parçasın. Çok dertli, gönlü hasta, dermansız ve çaresizsin.)

Klasik şiirdeki aşık tipinin önemli bir özelliği ise bu kadar acı çekmesine, ağlayıp inlemesine rağmen duyduğu bu acılardan mutlu olmasıdır. Birçok beyitte aşık sevgiliye duyduğu aşk ızdırabından, onun aşığa ettiği eziyetlerden zevk aldığını, bu durumdan memnun olduğunu dile getirmektedir.

eksük ėtme sitem ü cevrüñi ʿāşıḳlardan
dil vilāyetlerini ʿadl ile ābād eyle (G.19/2)

(Sitemini ve eziyetini âşıklardan eksik etme. Gönül vilayetlerini adaletle imar et.)

Aşağıdaki beyitte aşık derdini hiç kimseye söylemeyen, içinde saklı tutan bir halde tasvir edilmiştir. Bu durum da klasik şiirde sık rastlanılan bir özelliktir. Aşık sevgiliye duyduğu aşkı topluma ifşa etmez. Onu içinde bir sır gibi saklı tutar. Bu da aşığın içinde duyduğu aşka ne kadar değer verdiğini göstermektedir:

cān u dilden ṣakladı ʿāşıḳ ġamuñ esrārını
āşināyān-ı ḳadīmi maḥrem-i rāz ėtmedi (G. 7/3)

(Âşık, derdinin esrarını canından ve gönlünden sakladı. Eskiden beri aşina olanları sırra mahrem etmedi/ ifşa etmedi.)

Bir diğer özellik aşığın sevgisini yüceltmesidir. Öyle ki aşık aşkının yüceliği iddiasında Ferhat'ı Mecnun'u bile küçümsemekte, kendi hissettiği aşkın onlarınkinden çok daha büyük olduğunu savunmaktadır. Aşağıdaki beyitte Ferhat ile Şirin aşkına telmih yapılmaktadır. Aşık Ferhat'ın bu yolda kendinden çok şey öğrendiğini ve bunları gün yüzüne çıkardığını, dolayısıyla kendisinin ondan daha üstün olduğunu iddia etmektedir:

işidüp benden rumūz-ı ʿaşḳı ferhād ėtdi fāş
sırrını kişi dėmek olmazmış yoldaşına (G. 24/2)

(Ferhat, aşkın işaretlerini benden işiterek açığa çıkardı. Kişinin sırrını yoldaşına söylemesi olmazmış.)

Aşağıdaki gazelde aşık Allah'a kendi duyduğu acıları kimseye yaşatmasın diye dua etmektedir. Çünkü bu ateş aşığı yakıp kavurmaktadır. Bu dayanılacak bir acı değildir. Bu sebeple hiç kimsenin kendi içinde bulunduğu duruma düşmemesini Rabb'inden niyaz etmektedir:

1 günc-i ḥasret olmasun yā rāb ṭuraġı kimsenüŋ
şuʿle-yi āh olmasun her şeb çerāġı kimsenüŋ

2 vāy eger böyle yaḳarsa nār-ı dūzaḫ ʿāşīyi
nār-ı fürḳat yaḳmasun baġrında dağı kimsenüŋ

3 ben gözümden gördügüm ben nāleden işitdügüm
kimsenüŋ işitmedi gözü ḳulaġı kimsenüŋ

4 yaŋılup öpsem dėdüm sāḳī şaşırdı ayaġum
şaşmasun bu derd-ile yā rāb ayaġı kimsenüŋ

5 ʿışḳdan ḥaḳ göŋlümüz bir laḥza ḫālī ėtmesün
ẕātiyā āteşsüz olmasun ocaġı kimsenüŋ (G.23)

1. (Ya Rab! Kimsenin durağı hasret köşesi olmasın. Kimsenin kandili her gece ah ateşiyle yanmasın.)

2. (Vay eğer cehennem ateşi asileri böyle yakarsa, kimsenin bağrındaki yarayı ayrılık ateşi yakmasın.)

3. (Gözümle gördüğümü, inlemelerden işittiğimi kimsenin ne gözü gördü ne de kulağı işitti.)

4. (Yanılıp: "Ey sâkî! Öpsem!" dedim, ayağım şaştı; ya rab! Bu dert ile kimsenin ayağı şaşmasın.)

5. (Ey Zâtî! Hak, gönlümüzü bir an dahi aşktan uzaklaştırmasın. Kimsenin ocağı ateşsiz kalmasın.)

Bir başka beyitte aşığın içindeki dert yüzünden gecelerce uyuyamadığı ifade edilir. İçindeki dert o kadar büyüktür ki aşık gamdan ve kederden geceler boyu uyuyamaz. Sabaha kadar yatağında döner durur. Burada aşığın uyumaya çalıştığı yer gam yatağı olarak nitelendirilmiştir:

pister-i ġamda gözüm giceler uyḫu görmez
iderin ṣubḥa degin nāleleri döne döne

(Gam yatağında gözüm gecelerce uyku görmez. Sabaha kadar döne döne inlerim.)

Divan şiirinde aşığın bir diğer özelliği devamlı sevgilinin sokağında bulunması, kapısında yatması, rakiple mücadele etmesidir. Aşağıdaki beyitte rakipten de bahsedilmektedir. Rakip aşığın baş düşmanıdır ve sevgiliye kavuşma yolunda en büyük engeldir. Aşık gece vakti sevgilinin kapısına gitmektedir:

güher-i cāmı yėtürdük bizi ġam öldüriyor
sāḳiyā gel bulı vėr ḳanda ise ara meded

(Kadehin cevherini yitirdik, bizi gam öldürüyor, ey sâkî! Gel, buluver, nerede ise ara, yetiş aman!)

2.3.2.3. Sevgilinin Özellikleri

Klasik şiirde sevgili aşık için ulaşılamaz bir yerdedir. Sevgili fiziki özellikleriyle çok güzeldir ve bu güzellik oldukça abartılı bir şekilde tasvir edilmiştir. Buna karşın sevgili çok vefasızdır. Daima aşığa eziyet eder, ona yüz vermez. Aşağıdaki beyitte Nevʿî sevgilinin vefasının ve merhametinin yokluğundan, aşığın yüzüne gülüp arkasından alay etmesinden dert yanmakta fakat buna rağmen sevgiliye dua etmektedir:

var ṣaġ ol ėy ḥaḳīḳati yoḳ luṭf u raḥmı az
ʿuşşāḳa rīş-ḫandı müdārası çoḳ güzel

(Ey vefası olmayan, iyilik ve merhameti az olan, âşıklarla alay etmesi ve yüze gülmesi çok güzel! Var sen sağ ol.)

Sevgili klasik şiirde aşığın bağrını delen onu inleten bir konumdadır. Aşağıdaki beyitte inlemeden dolayı aşığın gönlünde açılan delikler neye benzetilmiştir :

ney gibi baġrumı deldüŋ ḳomaduŋ nāle ḳılam
ne imişsin neye uġramışam ėy vāy meni

(Ney gibi bağrımı deldin, bırakmadın, inleyeyim. Sen neymişsin, ben neye uğramışım, yazık bana!)

Âşık burada aşkından duyduğu elemi, inlemeyi sahiplenerek bu durumdan memnun olduğunu dile getirmek istemektedir.

Divan şiirinde sevgili fiziksel özellikleriyle sık sık tasvir edilmektedir. Buna göre genellikle sevgilinin yanakları güle, gözleri nergise, kirpikleri oka, kaşları yaya, dudağı goncaya, boyu selviye, saçları miske veya geceye, beli kıla benzetilir. Aşağıdaki beyitte sevgilinin gül yanakları ve gonca dudağı aşığı oyalayan, onu tamamen endişeyle donatan bir varlığa benzetilmiştir.

gehī gül-ruḫlaruŋ egler anı geh ġunca-yı laʿlüŋ
hezār endīşe olmışdur **riyāżī**nüŋ dil-i zārı

(Kimi zaman gül yanakların oyalar, kimi zaman kırmızı gonca dudağın eğler; Riyâzî'nin inleyen gönlü sayısız endişeyle dolmuştur.)

Ahmet Paşa'nın aşağıdaki beyiti sevgilinin güzellik unsurlarının nelere yol açtığını göstermesi bakımından önemlidir. Divan şiirinde sevgilinin boyu uzun olması sebebiyle kıyamete benzetilmiştir. Bakışları divan şiirinde her zaman öldürücüdür ve afete neden olabilir. Saçlarının karışıklığı fitne çıkarır. Yanaklarındaki ayva tüyleri ise bela sebebidir:

ḳad ḳıyāmet ġamze āfet zülf fitne ḫaṭ belā
āh kim ben ḥüsnüŋüŋ bunca belāsın bilmedüm

(Boyu kıyamet, gamzesi afet, saçı fitne, hattı bela. Ah ki ben güzelliğinin bunca belasını bilmedim.)

Sevgili güzelliğiyle etrafı aydınlattığı için güneşe, beyazlığı ve parlaklığıyla da aya benzetilir. Bâkî aşağıdaki beyitinde güneşin sevgilinin güzelliğini kalemle ayın üzerine yazması gerektiğini çok güzel bir hayal kurarak anlatmaktadır :

lāyıḳ budur ki vaṣf-ı ruḫuŋ mihr-i āsmān
altun ḳalemle yaza meh-i enver üstine

(Gökyüzünün güneşi, yanağının vasfını altın kalemle nurlu ay üstüne yazsın, layıktır.

3. SONUÇ

Mecmualar divan edebiyatı sahasında araştırma yapacaklar için önemli birer kaynak durumundadır. Çünkü mecmualar sayesinde divanı olmayan, unutulmaya yüz tutmuş dolayısıyla kıymeti anlaşılmamış birçok şair ve şiiri gün yüzüne çıkmaktadır. Aynı zamanda dönemin şiir anlayışı hakkında da bize ipuçları vermektedir.

Çalışmamız İran Milli Kütüphanesi numara 8577 de kayıtlı şiir mecmuasının transkripsiyonlu çevirisi ve nesre çevirisinden müteşekkildir. Çalışmamız sonucunda elde ettiğimiz bulgulara göre elimizde bulunan mecmua 65 yapraktan oluşup içerisinde muhtelif şairlere ait şiirler bulunmaktadır. İncelediğimiz kısım varak 1ª-21ª arasıdır. Bu kısım 15,16 ve 17. Yüzyıllarda yaşamış bu şairlerin gazellerinden oluşmaktadır. Gazellerin çoğu beşeri aşk ile ilgilidir. Eser baştan ve sondan eksik olduğu için müellifi, derlenme zamanı gibi bilgiler elimizde mevcut değildir. İncelediğimiz kısımdaki şiirlerin hepsi gazel nazım biçimiyle yazılmıştır. En fazla gazeli bulunan şair 13 gazelle Bākī'dir.Bunları takiben Necâtî ve Şeyhülislam Yahyâ'nın 9, Zâtî'nin 5, Nefʿî'nin 4, Fuzûlî ve Nevʿî'nin 3 gazeli bulunmaktadır.Bunun dışındaki şairlerler 1 veya 2 gazelle mecmuada yer almaktadır.

Çalışmamızın transkripsiyonlu çevirisi ve nesre çevirisi yapıldıktan sonra mecmuada bulunan gazellerin divanlarda olup olmadığına bakılmıştır. Bu bilgiler hem dipnotta hem de inceleme kısmında tablo şeklinde gösterilmiştir. Bu incelemelerde bazı şiirlerin divanlarda olmadığı veya divanda olup mecmuada eksik beyitler olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda divanda olmayan gazellerin şairin divanını oluşturduktan sonra kaleme alındığını düşünmekteyiz. Bir diğer tahmin ise gazelin şair tarafından beğenilmediği için özellikle divana alınmadığıdır. Divanda olup mecmuada olmayan beyitlerle ilgili tahminimiz ise mürettebin kendi beğenisine göre beyitleri seçip mecmuaya almış olabileceğidir.

Şiir mecmualarının şairlerin divanlarında olmayan şiirlerini ortaya çıkarması bakımından çok önemli bir rol üstlendiğini biliyoruz. Bu çalışmada da şairlerin divanlarında olmayan şiirleri gün yüzüne çıkarılarak edebiyat tarihine tanıtılmıştır. Bu şiirler transkripsiyonlu metindeki Nefʿî'ye ait 57.gazel, Hâletîʾye ait 16. gazel ve Hüdâyî'ye ait 31. gazeldir.

Mecmuanın 1ª-21ª varaklarında 31 şairin şiirleri vardır. Bunlardan bir kısmı döneminde şöhret sahibi olmuş ünlü şairlerdir. Bu şairlere ait şiirlerin fazla olması

döneminde edebi açıdan hayli beğenildiklerinin kanıtıdır. Bunun yanında çoğu şairin tek şiiri eserde mevcuttur. Bu şairler çağının ün salmış şairlerinden olmasalar da mecmuaya alınmaları kendi dönemlerinde beğenildiklerini, şiirlerinin göz ardı edilmediğini bizlere göstermektedir. Bu durum ayrıca araştırmacılar açısından bu şairleri daha iyi tanıma hususunda yol gösterici bir niteliğe sahiptir.

Şiirlerin divanlarla karşılaştırmaları sırasında bazı beyitlerin yerlerinin değişik olması, kelime farklılıklarının olması veya bazı beyitlerin eksik olması bize mürettebin eseri oluştururken şiirleri kendi yorumuna göre tekrar ele aldığını göstermektedir.

Çalışmamızın döneminde yeterli ilgiyi görmemiş şairleri ve onların şiirlerini tekrar ele alması, keşfedilmemiş beyitleri gün yüzüne çıkarması bakımından edebiyat tarihi alanına katkı sağlamasını temenni etmekteyiz.

TRANSKRİPSİYONLU METİN

1.

mużāriʿ-i müśemmen-i aḫreb ü mekfūf u maḥẕūf
meʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 biŋ mübtelāyı mihnet ile her dem öldürür
dil-ber mülāyim olmayıcaḳ ādem öldürür

2 genc-i viṣāl ṭālibini ejdehā-ṣıfat
ol ḥalḳa ḥalḳa zülf-i ḫam ender-ḫam öldürür

3 çeşmüŋ şu resme ʿāşıḳı ġamzeŋle ḳatl ėder
bir nā-tüvānı tīġ ile ṣan rüstem öldürür

4 ṭursun yėrinde ġamze-yi ḳattāl-i ḫūn-feşān
başdan belālu ʿāşıḳı ol perçem öldürür

5 **bāḳī** peleng-i kūh-ı ġamuŋ pençesindedür
luṭfuŋ meded yėtişmez ise bir dem öldürür

2.

remel-i müśemmen-i maḫbūn u müsebbaġu ʾl-maḫbūn
feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 baŋa yāruŋ yaŋaġı vü lebi vü ḳaddi yeter
üzül ėy gül açıl ėy ġunca yıḳıl ėy ʿarʿar

2 baŋa ol ḳāmeti ṭūbá lebi ʿunnāb gerek
n'ėdeyin görmek ile serv-i çimenden ne biter

3 bir iki gün daḫı sen māha ėrişmezse elüm
yaşum u āhum ėder yėri gögi zīr ü zeber

---

1 1ᵃ Y. *Bâkî Divanı:* 133. gazel.

1 Sevgili, uysal olmayınca insanı öldürür. Âşıkları da çeşitli eziyetlerle her zaman öldürür.

2 Kavuşma hazinesine talip olan kişileri (sevgilinin) o büklüm büklüm saçları ejderha gibi öldürür.

3 Gözlerin âşığı gamzenle katleder öyle ki bir çaresiz kişiyi kılıcı ve şanıyla Rüstem öldürür.

4 Kanlar saçan katil gamzen yerinde dursun. Başından beri başı belalı âşığı o perçem öldürür.

5 Baki, gam dağı kaplanının pençesindedir. Lutfun yardıma yetişmezse bir gün öldürür.

2 1ᵃ Y. *Necâtî Divanı*: 72. gazel

1 Bana sevgilinin yanağı, dudağı ve boyu yeter. Ey gül sen üzül, ey gonca sen açıl, ey selvi sen de yıkıl.

2 Selvi bahçesinden ne biteceğini görmeyi ne yapayım. Bana o boyu Tuba, dudağı hünnap (sevgili) gerek.

3 Bir iki gün bile elim o ay yüzlüye yetişmezse gözyaşlarım ve inlemelerim yeri göğü alt üst eder.

4 göricek derd ile ḳan aġladuġumı ter olur
ḳızarur çihre-yi zībāsı nėtekim gül-i ter

5 gėce gündüz işidür āh u fiġān eyledügüm
hīç bir kerre dėmez ḫasta **necātī** n'eyler

3.

hezec-i müseddes-i maḫẕūf
mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 dilā ol sevdügüŋ dil-ber ne sinde
güzellik tāzelik terlik nesinde

2 nesin sevdüŋ be ṣūfī bu cihānuŋ
ʿaceb bilsem senüŋ göŋlüŋ nesinde

3 ne dil ḳaldı aşınmaduḳ ne ṭırnaḳ
ne sümde ḳūta ḳuvvet var ne sinde

4 naẓar ḳıl semm-i sūzenden cihāna
ne hinde ʿazm ü cezm eyle ne sinde

5 **ḳabūlī** fāriġ ol ṭūl-i emelden
saŋa ne bunda rāḥat var ne sinde

4.

ḫafīf-i müseddes-i maḫbūn u maḫẕūfu ʾl-maḫbūn
feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 çarḫ-ı ġaddārda vefā n'eyler
kāse-yi ser-nigūnda mā n'eyler

---

4 Dertle kan ağladığımı görünce terler, o taze gül gibi (sevgilinin) güzel yüzü kızarır.

5 Gece gündüz feryat ettiğimi işitir. Hiçbir kere de Necati ne yapar demezsin.

3 1ᵇ Y. *Kabûlî'nin Şiirleri:* 388. gazel

1 Ey gönül! O sevdiğin sevgili hangi yaşta? Güzellik, tazelik, körpelik onun neresinde?

2 Bu dünyanın nesini sevdin be sufi! Acaba bilsem ki senin gönlün hangisinde?

3 Ne gönül ne de tırnak kaldı aşınmayan. Ne tırnakta ne de dişte hiçbir güç kalmadı.

4 İğnenin deliğinden dünyaya bak. Ne Hint'e ne de Sind'e yola çıkma.

5 Ey Kabûlî, sonu gelmez arzulardan kurtul. Sana ne burada (dünyada) ne de mezarda rahat yok.

4 1ᵇ Y. *Bâkî Divanı:* 164. gazel

1 Zalim felekte vefa ne arar? Başı aşağı olan kasede su ne arar?

2 cevr-i aġyārdur belāyı ėden
yoġsa yār ėtdügi cefā n'eyler

3 gelemez bezm-i ʿayşa vāʿiẓ ü şeyḫ
bunda nā-sāz u nā-sezā n'eyler

4 bī-riyādur bisāṭ-ı ʿayş u ṣafā
ṣaḥn-ı cennetde būriyā n'eyler

5 seni hüşyār yazdılar beni mest
ḳalem-i ṣunʿda ḫaṭā n'eyler

5.

mużāriʿ-i müśemmen-i aḫreb ü mekfūf u maḥẕūf
mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 ėy ehl-i ʿışḳa lāf ile daʿvāsı çoḳ güzel
iḳrārı bī-nihāye vü ferdāsı çoḳ güzel

2 ėy her sözine lā dėyici mübtelāsınuŋ
yanınca ketḫudāsı vü lālāsı çoḳ güzel

3 var ṣaġ ol ėy ḥaḳīḳati yoḳ luṭf u raḥmı az
ʿuşşāḳa rīş-ḫandı müdārası çoḳ güzel

4 şehrüŋ ḳamu güzellerine şehriyār olup
ḫūbān içinde ʿāşıḳ-ı şeydāsı çoḳ güzel

5 kūyında zār olur dil-i **nev**ʿ**ī** gibi hezār
efġān ėdici bülbül-i gūyāsı çoḳ güzel

---

2 Belayı eden rakiplerin ettiği eziyetlerdir. Yoksa sevgilinin ettiği cefa ne olur?

3 Eğlence meclisine vaiz ve şeyh gelemez. Burada uygun olmayan bulunmaz.

4 Eğlence ve safa yerinin halısı gösterişsizdir. Cennet bahçesindeki hasır ne arar?

5 Seni aklı başında, beni sarhoş yazdılar. Yaratma kaleminde hata ne arar?

5 2ª Y. *Nev'î Dîvânı:* 290. gazel

1 Ey aşk ehline lafta davası çok güzel olan; söz vermesi sonsuz, ertelemesi çok güzel olan,

2 Ey âşığının her sözüne hayır diyen, yanındaki yardımcısı ve eğitmeni çok güzel olan,

3 Ey vefası olmayan, iyilik ve merhameti az olan, âşıklarla alay etmesi ve yüze gülmesi çok güzel! Var sen sağ ol.

4 Şehrin bütün güzellerine başkan olup güzeller içinde çılgın âşığı çok olan güzel.

5 Nevî'nin gönlü gibi sokağında inleyen bülbüldür/ sayısızdır. Konuşan bülbüllerinin feryatları çok güzel!

6.

hezec-i müśemmen-i aḫreb ü mekfūf u maḥẕūf
mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 vāʿiẓ sözine isteyen elbette ʿilācı
mey nūş ėde görsün ki baṣar acıyı acı

2 dil şīşe gibi nāzük ü ṣāfīydi dirīġā
laʿlüŋ meyini içmeyeli bozdı mizācı

3 çīn ü ḫutenüŋ bacını boynuŋa mı alduŋ
ėy ḫāl-i ruḫı memleket-i rūm ḫaracı

4 yüzi ḳara vü gözleri aġ ola raḳībüŋ
sögmek nėcedür bilmezin el-ḳıṣṣa duʿācı

5 aġyār-ı bed-endīşi **necātī** depelerseŋ
fevt eyleme kim furṣatıdur geldi yamacı

7.

remel-i müśemmen-i maḥẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 bir niyāz ile lebin emdürdi çoḳ nāz ėtmedi
luṭf u iḥsānı baŋa çok sevdügüm āz ėtmedi

2 eyledi ḳānūn ʿuşşāḳa mülāyim naġmeler
muṭrib-i bezme hezār aḥsend nā-sāz ėtmedi

---

6 2ª Y. *Necâtî Dîvânı:* 640. gazel

1 Vaizin sözüne şüphesiz ilaç isteyen kişi şarabı içsin ki acıyı acı basar.

2 Gönül şişe gibi nazik ve saftı. Eyvahlar olsun ki dudağın şarabını içmeyeli mizacını bozdu.

3 Ey yüzündeki beni Rum memleketinin haracı (olan)! Çin ve Hotan'nın vergisini boynuna mı aldın.

4 Rakibin yüzü kara, gözleri ak olsun. Sözün kısası, ben duacı sövmek nasıldır bilmem.

5 Necâtî, kötü düşünen yabancıları tepelersen fırsatı erteleme, yamacı/yakınına geldi.

7 2ᵇ Y. *Yahyâ Dîvânı:* 395. gazel

1 Bir yalvarmayla/ niyaz akçesiyle dudağını emdirdi, çok naz etmedi. Lütuf ve ihsanı çok olan sevdiğim bana tamah etmedi/ az çektirmedi.

2 Kanun, âşıklara yumuşak nağmeler etti. Meclisin çalgıcısına uyumsuzluk etmedi, sayısız aferin!

[3] cān u dilden ṣakladı ʿāşıḳ ġamuŋ esrārını
āşināyān-ı ḳadīmi maḥrem-i rāz ėtmedi

[4] ṣayd-ı murġ-ı cāhdan bir laḥẓa fāriġ bāl olup
çeşm-i āzı ḳanı bir şeh-bāz kim bāz ėtmedi

[5] evc-i istiġnādan ėy **yaḥyā** tenezzül ėtmeyüp
himmetüm şeh-bāzı alçaḳlarda pervāz ėtmedi

8.

remel-i müśemmen-i maḫbūn u maḫẕūfu ʾl-maḫbūn
feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

[1] nėce doyunca görem siz gül-i nāzük bedeni
gendü kirpügüm olupdur baŋa gözüm dikeni

[2] dest-gīr ol beni sāyeŋ gibi ayaḳda ḳoma
böyle ḫāk ėtme igen n'ola ki cānlar vėreni

[3] çıḳmasun āhum odı aġzumı açdurma benüm
yaḳmasun sūz-ı derūnum seni söyletme beni

[4] ney gibi baġrumı deldüŋ ḳomaduŋ nāle ḳılam
ne imişsin neye uġramışam ėy vāy meni

[5] şerbet-i vaṣluŋ ėrişmezse olur ḫasta gönül
döyemez hecrüŋe cāŋum sever ölsün mi seni

---

[3] Âşık, derdinin esrarını canından ve gönlünden sakladı. Eskiden beri aşina olanları sırra mahrem etmedi/ ifşa etmedi.

[4] Hangi doğan, makam kuşunu avlamaktan bir an vazgeçerek aç gözlülük gözünü açmadı.

[5] Ey Yahya! Tok gözlülüğün doruklarından inmeyip himmetimin doğanı alçaklarda uçmadı.

8 2[b] Y. *Kemâl Pâşâ-zâde Dîvânı:* 442. gazel

[1] Siz gül gibi nazik bedeni duyunca nasıl göreyim? Kendisi daha taze olan bana gözümün dikeni olur.

[2] Yardımcı ol, beni gölgen gibi ayakta bırakma. Sana canlar vereni böyle çok toprak etme.

[3] Ahımın ateşi çıkmasın, benim ağzımı açtırma. İçimin ateşi seni yakmasın, beni söyletme.

[4] Ney gibi bağrımı deldin, bırakmadın, inleyeyim. Sen neymişsin, ben neye uğramışım, yazık bana!

[5] Kavuşma şerbeti yetişmezse gönül hasta olur. Canım ayrılığına dayanamaz, seni seven ölsün mü?

9.

remel-i müseddes-i maḫẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 tende tābuŋ cānda oduŋ var senüŋ
dilde sevdā-yı şühūduŋ var senüŋ

2 sünbülüŋden ayaġumda silsile
başda bir dūd-ı kebūduŋ var senüŋ

3 ʿaks-i rūy-ı yārsın āyīnede
ṣanma ėy ʿāşıḳ vücūduŋ var senüŋ

4 ṣūfī-yi muṭlaḳ geçersin secdede
yüz girihle biŋ ḳuyūduŋ var senüŋ

5 **nevʿiyā** dem-sāz-ı ʿışḳ olduŋ gibi
ḫayli sūz ile sürūduŋ var senüŋ

10.

ḫafīf-i müseddes-i maḫbūn u maḫẕūfu ʾl-maḫbūn
feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 ḫaremüŋ ravża-yı cināna deger
ėşigüŋ tāḳ-ı āsumāna deger

2 ḫançerüŋ sīnemi delerse eger
şöyle bir ḫayr ėder ki cāna deger

3 oḳlaruŋ seḥmi sīneye ėricek
ser-i peykānuŋ üstüḫāna deger

---

9 3ª Y. *Nev'î Dîvânı:* 267. gazel

1 Bedende sıkıntın, canda ateşin, gönülde görünen sevdan var.

2 Ayağımda sünbülünden (saçından) bir sıra, başta mavi duman var.

3 Ey âşık! Sanma ki senin vücudun var. (Sen) Aynada sevgilinin yüzünün yansımasısın.

4 Secdede kayıtsız bir sofi geçinirsin. Senin yüz düğümle bin kaydın var.

5 Ey Nevî! Aşkın sırdaşı gibi oldun. Senin bir hayli yanış ile nağmelerin var.

10 3ª Y. *Bâkî Dîvânı:* 113. gazel

1 Haremin cennet bahçesine değer. Eşiğin gökyüzünün süslü kemerine değer.

2 Eğer hançerin göğsümü delerse öyle bir hayır eder ki cana değer.

3 Okların göğsüme ulaştığında okunun ucu kemiğe değer.

[4] bėlüŋe yoḳ bedel velī saçuŋuŋ
girihin çözseŋ ol miyāna deger

[5] elüŋ ol zülfe degmek ėy **bāḳī**
ḥāṣılı ʿömr-i cāvidāna deger

11.

remel-i müśemmen-i maḥẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

[1] cāmdan gitmez gözi mey-ḫāre bir ben bir ḥabāb
Baş açıḳ ṣahbā ile āvāre bir ben bir ḥabāb

[2] ʿayş-ı dünyā göz açup yummışça gelmez ʿaynına
nūş ėder peymāneyi hemvāre bir ben bir ḥabāb

[3] kāsesi elde ḳadeḥ cerrārı müflis mey-perest
devr-i meyde sāil-i bē-çāre bir ben bir ḥabāb

[4] bāda vėrmiş varını cümle ḳalup bir baş ile
baḳmamış bu cübbe vü destāra bir ben bir ḥabāb

[5] zīr-i dāmānında pinhān eyleyüp rindāne mey
ḳan gözinde **nevʿiyā** mey-ḫāre bir ben bir ḥabāb

---

[4] Beline bedel yoktur ama saçının düğümünü çözersen o bele değer.

[5] Ey Baki, elini o saça değdirmenin sonucu ebedi ömre değer.

11 3[b] Y. *Nev'î Dîvânı:* 15. gazel

[1] Şarap için bir benin bir de köpüğün gözü kadehten gitmez. Baş açık, şarapla sarhoş bir ben bir köpük.

[2] Dünya hayatı göz açıp kapayıncaya kadar bile gözüne gelmez. Bir ben bir de köpük şarap kadehini sürekli içer.

[3] İflas eden ayyaş kasesi elinde kadehiyle dilencilik yapar. Şarap devrinde çaresiz dilenci olan bir ben bir de köpüktür.

[4] Bir ben bir de köpük bu cüppe ve sarığına bakmadan bir başıyla ortada kalıp varını yoğunu rüzgara vermiş.

[5] Ey Nevî, rindlere yakışır şekilde şarabı eteğinin altında saklayıp gözünde kan şarap içen bir ben bir de şarap köpüğü.

12.

remel-i müśemmen-i maḫẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 ʿāşıḳ öldürmekdür ol māhuŋ tamām endīşesi
yolına cān birmedür eksüklünüŋ kem pīşesi

2 ben şarābuŋ incesin cāmuŋ ṭolusın gözlerin
fikr-i laʿlüŋle lebāleb olalı dil şīşesi

3 her şirārın aḫter-i devlet bilürdi kūh-ken
sīne-yi ḫārādan āteşler çıḳarsa tīşesi

4 cism-i pür-daġ u ten-i zerd ile merd-i ʿaşḳdan
ser be-ser şīr ü peleng olmış maḥabbet bīşesi

5 tāze dil-ber sevdi **bāḳī** fikr-i vaṣl-ı yār ėder
bir laṭīf eglencesi var bir laṭīf endīşesi

13.

remel-i müśemmen-i maḫbūn u maḫẕūfu ʾl-maḫbūn
feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 sīnemi deldi müjen oḳları tā cānuma dek
söyle ebrū-yı kemān-dārına tutsun çekerek

2 tīr-i āhum yine bir demde ėrişti felege
şeh-per-i bāl-i melekdendür aŋa sanki yelek

---

12 3[b] Y. *Bâkî Dîvânı:* 512. gazel

1 O ay yüzlünün bütün düşüncesi âşığı öldürmektir. Aciz olanın ise en değersiz işi onun yoluna canını vermektir.

2 Dudağının düşüncesiyle gönül şişesi ağzına kadar dolduğundan beri ben şarabın incesini, kadehin dolusunu gözlerim.

3 Kazması taş bağırdan ateşler çıkarsa Ferhat onun her kıvılcımını talih yıldızı bilirdi.

4 Yaralarla dolu bedeni ve sarı teniyle aşk adamından muhabbet ormanı baştan başa aslan ve kaplan olmuş.

5 Baki bir genç sevgiliyi sevdi, şimdi kavuşmayı ister. Bir tatlı eğlencesi bir de tatlı düşüncesi var.

13 4[a] Y. *Nefʿī Divanı:* 75. gazel

1 Kirpik okları ta canıma kadar göğsümü deldi. Kavvas kaşlarına söyle, çekerek tutsun.

2 Ah oklarım yine bir nefeste feleğe ulaştı. Meleğin kanadının en büyük tüyü ona yelek gibidir.

3 ʿāşıḳ oldur ki raḳībi ola aʿlā ednā
sevdigin yaʿnī seve yėrde beşer gökde melek

4 biricik ehl-i dil ü ṭabʿa da gün göstere
bu ḳadar ʿaksine devr eylemese çarḫ-ı felek

5 ḳadrüm aŋlar ḳatı az olsa n'ola ėy **nefʿī**
çoḳ hünerdür ġazeli böylece pākīze dėmek

14.

remel-i müśemmen-i maḫẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 göŋlümi her dem bir āteşdür ḳılan pür-ıżṭırāb
kim ol āteşden bir aḫkerdür felekde āfitāb

2 nār-ı āhum tutdı dehri yine maḥv olmaz felek
ber-ḳarār olmaḳ ʿacebdür āteş üstinde ḥabāb

3 gelse peyḳān-ı ḫadeng-i yār ḳalmaz sūz-ı dil
gör nėce teskīn ėder bir külḫanı bir ḳaṭre āb

4 ābdur peyḳān-ı yār ammā gelince sīneye
olur āteş-pāre ol daḫı vėrür bir gūne tāb

5 āb u tāb eksük degül ėy **nefʿī** şiʿrinde senüŋ
yār gāhī luṭf ėder gibi saŋa gāhī ʿiṭāb

---

3 Âşık odur ki rakibi en yüksek ve en alçak olmalı, yani sevdiğini yerde insan gökte melek sevmeli.

4 Azıcık gönül ehline de gün göstersin. Bu kadar da tersine feleğin çarkı dönmesin.

5 Ey Nefî, kıymetimi bilen çok az olsa buna şaşılmaz çünkü gazeli böyle güzel bir eda ile söylemek büyük hünerdir.

14 4[a] Y. *Nefʿī Divanı:* 11. gazel

1 Gönlümü her an ızdırapla dolduran bir ateştir ki felekteki ateş o ateşten bir kordur.

2 Ahımın ateşi dünyayı tuttu, yine felek mahv olmaz. Ateş üzerinde su kabarcığının durmasına şaşılır.

3 Sevgilinin okunun temreni gelse gönlümün ateşi kalmaz. Bir damla suyun bir ocağı nasıl söndürdüğünü gör.

4 Sevgilinin okunun temreni sudur. Ama sineye ulaşınca ateşler saçar ve bir çeşit ışık verir.

5 Ey Nefî! Senin şiirinde su ve ateş eksik değil. Sevgili sana bazen lutfeder, bazen azarlar gibidir.

15.

remel-i müśemmen-i maḫẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 her ḳaçan tesbīḥ ile ehl-i riyā yüz gösterür
rind-i dürd-āşāma ol sāʿat belā yüz gösterür

2 vakti geldükde gül-i şad-bergi ḫandān eyleyüp
bülbül-i bē-çāreye luṭf-ı ḫudā yüz gösterür

3 gösterür ʿuşşāḳa rūy-ı dil melālin defʿ ėder
āb-veş her dem ki tēġ-ı dil-rübā yüz gösterür

4 münkesir mirʾāt olur vefḳ-ı şad ender-şad baŋa
vaṣl içün ḳonsam hezārān ibtilā yüz gösterür

5 devlet-i şad-sāleye anı değişmem **nādirī**
her ḳaçan kim sāġar-ı meyden ṣafā yüz gösterür

16.

remel-i müśemmen-i maḫẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 nāme m'ileten ḳalur meyl eyleyüp cānānuma
ḳasd ėder gönderdügüm ḳāsid demādem cānuma

2 ṭıfl-ı dil deryā-yı ġamda ġarḳ ola şāyed dėyü
pīr-i mey-ḫāne kedū-yı bāde baġlar yanuma

---

15 4[b] Y. *Nâdirî Divanı:* 44. gazel

1 İki yüzlü kimseler her ne zaman tesbihle yüz gösterse şarap tortusu içen rind ehline o vakitte bela yüz gösterir.

2 Yüz yapraklı gül zamanı geldiğinde açarak çaresiz bülbüle Allah'ın lütfu yüz gösterir.

3 Sevgilinin kılıcı her ne zaman su gibi yüz gösterirse âşıklara gönül yüzünü gösterir ve üzüntüsünü ortadan kaldırır.

4 Kırık ayna bana paramparça bir muska olur, vuslat için konsam sayısız tutku yüz gösterir.

5 Ey Nadirî! Her ne zaman ki içki kadehinden mutluluk bana yüz gösterirse yüz yıllık mutluluğa onu değişmem.

16 4[b] Y. *Hâletî Divanı'*nda yok.

1 Mektubumu ileten sevgilime meyledip kalır, gönderdiğim postacı sürekli canıma kasteder.

2 Gönül çocuğu şayed gam denizinde batarsa diye meyhanenin pîri şarap kabağını yanıma bağlar.

[3] āh kim raḥm ėtmez ol çeşm-i çerāġ-ı ehl-i ʿışḳ
ne dil-i sūzānuma ne dīde-yi giryānıma

[4] gāh çeşmümden çıḳan laʿli ʿadū-yı bed-güher
vāṣıl olmaz mı ṣanur gūş-ı şeh-i ḫūbānıma

[5] köhnedür ėy **ḥāletī** bu çetr-i zer-kār-ı felek
ben şeh-i mülk-i ġamam lāyıḳ degüldür şānuma

17.

hezec-i müśemmen-i maḳbūż
mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

[1] o yārüŋ tīr-i tēz-i ġamze-yi ḫūn-rīz-i ḫūn-ḫᵛārı
geçer cān naḳdine yābāna atsa tīr-i bāzārı

[2] ʿiẕāruŋdan ḥaṭ-ı müşkīnüŋe varmaḳ diler göŋlüm
güneşden gölgeye ammā iletmez zülfüŋüŋ mārı

[3] ayaġuŋ ṭopraġı ʿışḳuŋ ġamı ḳadd-i ser-efrāzuŋ
gözümüŋ nūrı göŋlümüŋ sürūrı ʿömrümüŋ vārı

[4] sefīd ü zerd ü gül-gūn penbelerle cism-i pür-dāġım
belā gülzārıdur kim var-durur her güne ezḥārı

[5] gehī gül-ruḫlaruŋ egler anı geh ġonca-yi laʿlüŋ
hezār endīşe olmışdur **riyāżī**nüŋ dil-i zārı

---

[3] Eyvah ki o aşk ehlinin gözünün nuru olan sevgili ne yanan gönlüme, ne de ağlayan gözüme merhamet etmez.

[4] Cevheri kötü olan düşman, kimi zaman gözümden çıkan la'li güzellerin padişahı olan sevgilimin kulağına ulaşmaz mı sanıyor?

[5] Ey Hâletî! Bu feleğin altınla işlenmiş çadırı eskimiştir. Ben gam memleketinin padişahıyım, benim şanıma yakışmaz.

17 5[a] Y.

[1] O sevgilinin kan dökücü, kan içici keskin yan bakışı pazar okunu yabana atsa can akçesine geçer.

[2] Gönlüm, yanağından misk kokulu ayva tüyüne gitmek ister ama saçının karıncası güneşten gölgeye iletmez.

[3] Ayağının toprağı, aşkının gamı, öne çıkan boyu; gözümün nuru, gönlümün sevinci ve ömrümün sermayesidir.

[4] Beyaz, sarı ve gül renkli pamuklarla yaralarla dolu bedenim bela gül bahçesidir, her renkte çiçeği vardır.

[5] Kimi zaman gül yanakların oyalar, kimi zaman kırmızı gonca dudağın eğler; Riyâzî'nin inleyen gönlü sayısız endişeyle dolmuştur.

18.

remel-i müśemmen-i maḫẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 ėy gönül āvāresin pür-yāresin ṣad-pāresin
derdi çoḳ dil-ḫastesin dermānı yoḳ bī-çāresin

2 ẕevḳ odur yārüŋ senüŋle geh küse geh barışa
nāz ėde ol gelmeye sen varasın yalvarasın

3 açma sen ol ġoncaya rāzuŋ saŋa ol açılur
sen nihān ėtseŋ o gül-raʿnā bilür āvāresin

4 reng-i rū yoḳdur gül-i gülşende ruḫsāruŋ gibi
var mıdur görsün ṣabā evraḳ arasın arasın

5 müttehemdür kākül-i dilber göŋül almaġ ile
söyle dil-dāra **ḳabūlī** anı yusun ṭarasın

19.

remel-i müśemmen-i maḫbūn u maḫẕūfu ʾl-maḫbūn
feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 yār hecrinde neler çekdügümi yād eyle
biʾllāh ėy ġam ḳulunam gel beni āzād eyle

2 eksük ėtme sitem ü cevrüŋi ʿāşıḳlardan
dil vilāyetlerini ʿadl ile ābād eyle

---

18 5[a] Y. *Kabûlî Divanı:* 330. gazel

1 Ey gönül! Başıboşsun, çok yaralısın, yüz parçasın. Çok dertli, gönlü hasta, dermansız ve çaresizsin.

2 Sevgilinin seninle bir küsüp bir barışması zevktir. O naz ederek gelmeyince sen giderek yalvarasın.

3 O goncaya (sevgiliye) sırlarını sen açma, o sana açılır. Sen gizlesen de o güzel gül senin avare olduğunu bilir/ o gül avaresini pek güzel bilir.

4 Gül bahçesinde gülün senin yüzün gibi yüz rengi yoktur. Sabah rüzgarı yaprakların arasını arasın bakalım, var mıdır yok mudur görsün.

5 Sevgilinin kakülü gönül almakla suçlanır. Ey Kabûlî, sevgiliye söyle, onu yıkasın tarasın.

19 5[b] Y. *Üsküplü İshak Çelebi Divanı*: 243. gazel

1 Sevgilinin ayrılığında neler çektiğimi hatırla. Ey gam, vallahi senin kulunum. Gel beni azat et.

2 Sitemini ve eziyetini âşıklardan eksik etme. Gönül vilayetlerini adaletle imar et.

[3] ölücek ʿāşıḳ-ı miskīni çıḳarma dilden
ḫayra gir maḳberesin seng ile bünyād eyle

[4] gel gel ey ġonca-dehen yüzüme bir kez güle bak
dil-i ġamgīnümi bir laḥẓa ne var şād eyle

[5] ḫūblar içre begüm nām u nişān ister iseŋ
öldür **isḥāḳ**ı ḳayurmaz bir eyü ad eyle

20.

remel-i müśemmen-i maḫbūn u maḫẕūfu ʾl-maḫbūn
feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

[1] öldürürseŋ de ḳomaz göŋül ėşigüŋ ṭaşın
ol senüŋ pādişehüm yoluŋa ḳomış başın

[2] pīr olmuş yaşarur gözi diyel'den berü yār
başladı gizlemege merdüm-i çeşmüm yaşın

[3] şeh-süvārum ḳo beni ġāşiye-dāruŋ olayın
[...]

[4] ḫᵛān-ı vaṣluŋla dil-i ḥastayı aŋmaz olduŋ
kesme ėy şāh-ı kerem gel o faḳīrüŋ aşın

[5] **nāmiyā** şemʿ ḳatı bī-edeb olmış o mehüŋ
ḳomaz öykünmesini rūyına kesseŋ başın

---

[3] Miskin âşığı ölünce gönülden çıkarma. Mezarını taş ile inşa ederek hayra gir.

[4] Ey gonca ağızlı, gel de yüzüme bir kez gülerek bak. Gamla dolu gönlümü bir an ne olur mutlu et.

[5] Beğim, güzeller içinde şan ve şöhret istiyorsan İshâk'ı öldürerek sıkıntısız bir iyi nam kazan.

20 5 [b] Y. Mehmed *Nâmî Divanı:* 153. gazel

[1] Öldürsen de gönül eşiğinin taşını bırakmaz; ey padişahım! O senin yoluna başını koymuştur.

[2] Sevgili: "Yaşlanmış, gözü yaşarıyor" dediğinden beri göz bebeğim yaşını gizlemeye başladı.

[3] Ey usta binicim! İzin ver, at uşağın olayım.

[4] Vuslat sofranda hasta gönlü anmaz oldun; ey cömert padişah! O fakirin aşını kesme.

[5] Ey Nâmî! Mum çok edepsiz olmuş, başını kessen o ayın yüzüne öykünmeyi bırakmaz.

21.

remel-i müśemmen-i maḥẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 yoġıdı ʿālemde dermān dilde derdüŋ var iken
ʿışḳınuŋ darü ʾş-şifāsında göŋül bīmār-iken

2 āfitāb-ı ʿālem-ārā ṭoġmamışdı ėy perī
ḫāne-yi dil mihr-i ruḫsāruŋla pür-envār iken

3 ḫāb-ı ġafletden oyanmamışdı çeşm-i kāināt
bāġ-ı ʿışḳında gözüm nergis-ṣıfat bīdār iken

4 daḫı ṣūret bulmamışdı deyr-i ʿālem ėy ṣanem
rişte-yi zülfüŋ miyān-ı ʿāşıḳa zünnār iken

5 urmamışdı daḫı cellād-ı ḳażā manṣūra el
dār-ı ʿışḳında nigārā **merdümī** ber-dār iken

22.

ḫafīf-i müseddes-i maḫbūn u ebter
feʿilātün mefāʿilün faʿlün

1 merḥamet umma ḳalb-i dilberde
gül ü lāle biter mi mermerde

2 özüme saçdı ḫaṭṭ-ı ḥaddi ġubār
aldı dil naḳdin ol siyeh-çerde

---

21 6ᵃ Y.

1 Gönülde derdin varken, aşkının şifahanesinde gönül hastayken dünyada derman yoktu.

2 Ey peri! Gönül hânesi yanağının güneşi/sevgisi ile aydınken dünyayı süsleyen güneş doğmamıştı.

3 Aşk bahçesinde gözüm nergis gibi uyanık iken kainatın gözü gaflet uykusundan uyanmamıştı.

4 Ey sanem, saçının ipi âşığın beline zünnarken dünya kilisesi daha suret bulmamıştı.

5 Ey sevgili, aşkının dar ağacında Merdümî asılıyken kaza celladı daha Mansur'a el vurmamıştı.

22 6ᵃ Y.

1 Sevgilinin kalbinde merhamet bekleme. Gül ve lale mermerde biter mi?

2 Yanağının ayva tüyü özüme toz saçtı, o karayağız gönül akçesini aldı.

[3] levḥ-i ḫāṭırda ḫaṭṭ-ı münaḳḳaş
muṣḥaf-ı rūy-ı yār ez-berde

[4] gülşen-i ḥüsn içinde serv-āsā
ser-keş ol egme baş bir ferde

[5] saŋa çıḳdı **ḳadīmiyā** ḫaṭṭı
çeşm-i aʿdāya çekdügi perde

23.

remel-i müśemmen-i maḥẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

[1] günc-i ḥasret olmasun yā rāb ṭuraġı kimsenüŋ
şuʿle-yi āh olmasun her şeb çerāġı kimsenüŋ

[2] vāy eger böyle yaḳarsa nār-ı dūzaḫ ʿāşīyi
nār-ı fürḳat yaḳmasun baġrında daġı kimsenüŋ

[3] ben gözümden gördügüm ben nāleden işitdügüm
kimsenüŋ işitmedi gözü ḳulaġı kimsenüŋ

[4] yaŋılup öpsem dėdüm sāḳī şaşırdı ayaġum
şaşmasun bu derd-ile yā rāb ayaġı kimsenüŋ

[5] ʿışḳdan ḥaḳ göŋlümüz bir laḥza ḫālī ėtmesün
ẕātiyā āteşsüz olmasun ocaġı kimsenüŋ

---

[3] Sevgilinin süslü hattı gönül levhasında, yüzünün mushafı da ezberdedir.
ḫaṭṭ-ı münaḳḳaş: münaḳḳaş ḫattı Y

[4] Güzelliğinin bahçesi içinde servi gibi baş kaldır, kimseye baş eğme.

[5] Ey Kadimî! Düşmanlarının gözüne çektiği perde olan hattı sana çıktı.

23 6[b] Y. *Zâtî Divanı:* 729. gazel

[1] Ya Rab! Kimsenin durağı hasret köşesi olmasın. Kimsenin kandili her gece ah ateşiyle yanmasın.

[2] Vay eğer cehennem ateşi asileri böyle yakarsa, kimsenin bağrındaki yarayı ayrılık ateşi yakmasın.

[3] Gözümle gördüğümü, inlemelerden işittiğimi kimsenin ne gözü gördü ne de kulağı işittti.

[4] Yanılıp: “Ey sâkî! Öpsem!” dedim, ayağım şaştı; ya rab! Bu dert ile kimsenin ayağı şaşmasın.

[5] Ey Zâtî! Hak, gönlümüzü bir an dahi aşktan uzaklaştırmasın. Kimsenin ocağı ateşsiz kalmasın.

24.

remel-i müśemmen-i maḥẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 ḥayret alur ʿaḳlumı baḳsam gözine ḳaşına
ṣad hezārān āferīn ol ṣūretüŋ naḳḳāşına

2 işidüp benden rumūz-ı ʿaşḳı ferhād ėtdi fāş
sırrını kişi dėmek olmazmış yoldaşına

3 meşhedi ṭaşını mecnūnuŋ ʿalāmet ṣanmaŋuz
seng-i mihnetdür ki yaġdurdı zamāne başına

4 başumuŋ ucında şerḥ eyler zebān-ı ḥāl ile
cevr-ile cān vėrdügüm baḳsaŋ mezārum ṭaşına

5 varını ėtdi **ḥayālī** yār ayaġına niṯār
āferīn ṣad āferīn ol laʿl-i gevher-pāşına

25.

mużāriʿ-i müśemmen-i aḫreb ü mekfūf u maḥẕūf
mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 vėrdüm dehān-ı dil-bere dil ġāibāne ben
miḳdār-ı ẕerre görmedüm andan nişāne ben

2 meclisde laʿl-i dil-beri öpmek dilerse cām
ḳanını ṣu yėrine içem ḳana ḳana ben

3 ekdüm ümīd ḫākine toḫm-ı sirişkümi
ḫāl-i ʿiẕār-ı yāri görüp dāne dāne ben

---

24 6[b] Y. *Hayâlî Bey Divanı*: 33. gazel

1 Gözüne kaşına baksam aklım şaşar kalır. Binlerce kez o suretin nakkaşına aferin.

2 Ferhat, aşkın işaretlerini benden işiterek açığa çıkardı. Kişinin sırrını yoldaşına söylemesi olmazmış.

3 Mecnun'un mezar taşını işaret sanmayın. Zamane halkının başına yağdırdığı mihnet taşlarıdır.

4 Mezarımın taşına baksan başımın ucunda eziyetle can verdiğimi hâl diliyle açıklar.

5 Hayali varını yoğunu sevgilinin ayağına saçtı. İnci saçan kırmızı dudaklı (sevgiliye) yüzlerce aferin.

25 7[a] Y. *Figânî Divanı*: 60. gazel

1 Sevgilinin ağzına ben gizlice gönül verdim. Ondan zerre miktarda bir işaret görmedim.

2 Kadeh mecliste sevgilinin dudağını öpmek isterse ben su yerine kanını kana kana içerim.

3 Sevgilinin yanağındaki beni tane tane görünce ben, gözyaşı tohumumu toprağına ümit diye ektim.

4 bezm-i belāda şemʿuŋ özi görinür baŋa
ḥāl-i derūnum aġlar isem yana yana ben

5 ʿavn-i iláh reh-ber olursa **fiġāniyā**
mülk-i süḫanda beglük ėdem ḥusrevāne ben

26.

recez-i murabbaʿ-i müreffel
müstefʿilatün müstefʿilatün

1 ġam çekme ṣūfī çek cām-ı ṣāfī
el-ʿabdu ʿāṣī ve ʾr-rabbu ʿāfī

2 gel dürd-i mey çek ġam derdine ki
şerbet dilerseŋ ʿālemde kāfī

3 var yėme her dem sen rızḳ içün ġam
eksük mi eyler kāfī kifāfı

4 laʿlüŋle zülfüŋ besdür ḥaḳīre
bir loḳma ile bir ḫırḳa kāfī

5 beŋzetme bīdi ḳaddine yāruŋ
bi ʾllāh **ẕātī** ḳoya ḫilāfı

27.

remel-i müseddes-i maḫẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 laʿline ḳarşı ezilme ėy şeker
gey ṣaḳın ʿāşıḳları başuŋ ezer

---

4 İçten içe yana yana ağlayınca ben, bela meclisinde mumun aslı bana görünür.

5 Ey Figânî! Allah'ın yardımı bana rehber olursa, söz memleketinde ben padişah gibi beylik ederim.

26 7[a] Y. *Zâtî Divanı*: 1570. gazel

1 Sufi gam çekme, saf kadehi çek. Kul günahkâr, Allah affedicidir.

2 Gel, gam derdi için şarap çek, dünyada ilaç istiyorsan o yeter.

3 Her an sen rızık için varıp da gam yeme. Her şeye kâfî olan Allah rızkını eksik mi eyler?

4 Değersiz olana saçınla kırmızı dudağın en iyisidir. Bir lokmayla bir hırka yeterli gelir.

5 Sevgilinin boyunu söğüte benzetme. Vallahi Zati, aykırılığı bırak.

27 7[b] Y. *Emrî Divanı*: 127. gazel

1 Ey şeker! (Sevgilinin) dudağına karşı ezilme. Âşıkları başını ezer, çok sakın.

2 nār-ı āhumdan başumda od yanar
hicr elinde ḳanlar aġlar eşk-i ter

3 sīneye çekmek ḫadeng-i ġamzeŋi
ėy ḳaşı yā ḳatı göŋlümden geçer

4 tācdār iken felekde āfitāb
sen şeh-i ḥüsn ėşiginde yėr öper

5 ʿarıż-ı zībāŋa **emrī** gül dėmiş
söylenür ėllerde bu rengīn ḫaber

28.

mużāriʿ-i müśemmen-i aḫreb ü mekfūf u maḥẕūf
mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 ḫorşīd saŋa beŋzemese müşterī ile
baḳmazdı gök yüzine kimesne biri ile

2 gel ėy zemāne yūsufı müşg ile ṭartalum
izüŋ tozını ṣatar iseŋ beŋzeri ile

3 aġzum egildi būseŋe cān al dėyü dėyü
böyle olur muʿāmele ėden perī ile

4 ṣaḳın maḥabbet ehline incinme sevdügüm
olur metāʿ-ı ḥüsn ü behā müşterī ile

5 aġlamaġıla göz yaşı ṣūret vėrür saŋa
kim ṣatulur **necātī** ḳumāş ülgeri ile

---

2 Ahımın ateşinden başımda ateş yanar. Taze göz yaşı ayrılık elinde kanlar ağlar.

3 Ey yay kaşlı! Yan bakış okunu sîneye çekmek gönlümden çok geçiyor.

4 Gökyüzünde güneş padişahken sen güzellik padişahının eşiğinde yeri öper.

5 Emrî, senin güzel yanağına gül demiş. Tüm illerde bu renkli haber söylenir.

28 7 [b] Y. *Necâtî Divanı*: 462. gazel

1 Güneş müşteri ile sana benzemese kimse biriyle gökyüzüne bakmazdı.

2 Gel ey zamanın Yusuf'u, ayağının tozunu benzeriyle takas etmek istersen (onu) misk ile tartalım.

3 Öpücüğüne can al diye diye ağzım eğildi. Periyle uğraşan böyle olur.

4 Sevdiğim sakın aşk ehline incinme. Güzellik metasının karşılığı müşteri ile olur.

5 Ey Necâtî, gözyaşı ağlayarak sana suret verir çünkü kumaş havıyla satılır.

29.

remel-i müseddes-i maḫẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 ḳo bugün ḫüsnine yār ėtsün ġurūr
ėrte ḫaṭṭı gelicek yüzine ur

2 yoḳ dėr iseŋ zāhidā şemʿ ü meye
yoḳ başuŋda beyni vü gözüŋde nūr

3 bülbülünem yanuŋa varsam dėdüm
dėdi n'ola bülbül iseŋ öte dur

4 zaḫm-ı tīrüŋ ḳabre ḳoydı ḫalḳı hep
oḳlaruŋdan topṭolu oldı ḳubūr

5 bu **mesīḥī**nüŋ ḳıyāmet sözleri
ṣan ki ʿīsādur inüp ėtdi ẓuhūr

30.

remel-i müśemmen-i maḫẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 çīn-i zülfüŋ miske benzetdüm ḫaṭāsın bilmedüm
gey perīşān eyledüm bu yüz ḳarasın bilmedüm

2 ben ḳara ṭopraġ idüm cān vėrdi būyuŋdan ṣabā
hey ne cān-perver ḳıyāmet dil-rübāsın bilmedüm

---

29 8[a] Y. *Mesîhî Divanı*: 45. gazel

1 Sevgili bugün güzelliğine gururlansın, bırak. Sonra ayva tüyleri gelince yüzüne vur.

2 Ey zahit! Mum ve şaraba yok dersen başında beyin, gözünde nur yok demektir.

3 Senin bülbülünüm, yanına varsam dedim, bülbülsen ne olur, ötede dur/ötüp dur dedi.

4 Oklarının yarası halkı hep mezara koydu. Oklarından kabirler dopdolu oldu.

5 Bu Mesihî'nin sözleri kıyamettir, sanki Hz. İsa inip zuhur etti.

30 8[a] Y. *Ahmed Pâşâ Divanı:* 191. gazel

1 Saçının kıvrımını miske benzettim, bunun hata olduğunu bilmedim. Çok perişan oldum, bunun yüz karası olduğunu bilmedim.

2 Ben kara topraktım, saba rüzgarı kokundan can verdi. Hey ne can veren kıyamet sevgilisin bilmedim.

[3] ḳad ḳıyāmet ġamze āfet zülf fitne ḫaṭ belā
āh kim ben ḥüsnüŋüŋ bunca belāsın bilmedüm

[4] sidreye beŋzetdügüm ʿayb ėtme cānā ḳaddüŋi
k'anı beŋzetmekde bundan müntehāsın bilmedüm

[5] ḳaçdı **aḫmed** ḥışm-ı çeşmüŋden velī bir kimseye
sāye-yi zülfüŋden özge ilticāsın bilmedüm

31.

remel-i müśemmen-i maḫbūn u maḫẕūfu ʾl-maḫbūn
feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

[1] yā iláhī seg-i kūyını anuŋ yārlıġa
ki raḳībini ḳabūl ėtmediler yārlıġa

[2] dili dil-dārlıḳ ėdüp eline alur ol serv
her ne vaḳtin ki düşer hicr ile dil darlıġa

[3] ḳanda bir yūsuf-ı gül-çeḥre görürse alınur
ʿācizüm göŋlümi göndermege bāzārlıġa

[4] cān u dil vėrmek ile yolına yār istemez
ne vėrürler a begüm böyle cefā-kārlıġa

[5] cürmine baḳma **ḫudāyī** ḳulunuŋ sen yā rab
anı sen eyle ki lāyıḳ ola ġaffārlıġa

---

[3] Boyu kıyamet, gamzesi afet, saçı fitne, hattı bela. Ah ki ben güzelliğinin bunca belasını bilmedim.

[4] Ey sevgili! Boyunu sidreye benzettiğime ayıplama. Bu benzetmeyle sonun ne olacağını bilmedim.

[5] Ahmed, gözünün hışmından kaçtı. Ancak saçının gölgesinden başka sığınacak yer bilmedim.

31 8 [b] Y. *Ḫüdāyī Divanı*'nda yok.

[1] Ey Allah'ım! Sen onun sokağının köpeğini affeyle çünkü rakibleri dostluğa kabul etmediler.

[2] Her ne zaman gönül ayrılıkla darlığa düşse, o selvi dildarlık edip gönlü ele alır.

[3] Nerede bir gül yüzlü Yûsuf görse alınır. Gönlümü pazarlık için göndermeye acizim.

[4] Canı ve gönlü yoluna vermeyi sevgili istemez. A beğim, böyle eziyet edene ne verirler?

[5] Ya Rab! Hudâyî kulunun sen günahına bakma. Onu sen affedilenlerden olmaya layık eyle.

32.

remel-i müśemmen-i maḫẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 bādeyi bir ḫumdan içsek kim ferāġı olmasa
bir şarābuŋ mesti olsaḳ kim yaṣaġı olmasa

2 düzd-i ġamzeŋ ḳanda gizlerdi alup naḳd-i dili
gūşe-yi çeşmüŋ eger anuŋ yataġı olmasa

3 dilleri bağlar ėdüp ṭarf-ı külāhından ẓuhūr
kākülüŋ böyle ḫurūc ėtmezdi bāġī olmasa

4 nėce āsāyiş ėderdi böyle bir vīrānede
sīne sulṭān-ı ġamuŋ eski ocaġı olmasa

5 sözleri **yaḫyānuŋ** olmazdı bu resme sūznāk
nār-ı hicrān ile yanmış dilde dāġı olmasa

33.

hezec-i müśemmen-i aḫreb ü mekfūf u maḫẕūf
mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 eṭrāf-ı çemenzārı yine āb ṭolandı
gülzāra girüp her yaŋa ṣalındı bulandı

2 beŋzetdi dehānuŋda olan ḫabb-ı nebāta
şebnem göricek ġunca hemān aġzı ṣulandı

3 bağlarsaŋ eger deste-yi reyḥān-ıla ṭurmaz
tā rişte-yi cān ṭurrası tārına ulandı

---

32 8[b] Y. *Yahyâ Divanı*: 320. gazel

1 Şarabı bir küpten içsek de sınırı olmasa. Bir şarap düşkünü olsak da yasağı olmasa.

2 Gözünün köşesi eğer onun yatağı olmasaydı gamze hırsızı gönül nakdini alıp nerede gizlerdi?

3 Başlığının kenarından görünüp gönülleri bağlar, saçın asi olmasa böyle huruç etmezdi.

4 Sine, gam sultanının eski ocağı olmasaydı öyle yıkık bir yerde nasıl düzen sağlardı.

5 Ayrılık ateşiyle yanmış gönülde yarası olmasa Yahyâ'nın sözleri bu şekilde yakıcı olmazdı.

33 9[a] Y. *Bâkî Divanı*: 524. gazel

1 Su yine çimenliği dolandı. Gül bahçesine girip her tarafa salındı ve bulandı.

2 Ağzında olan şeker hapına benzetti, gonca şebnemi görünce hemen ağzı sulandı.

3 Reyhan destesiyle bağlasan da durmaz. Can ipliği (sevgilinin) alnına düşen saçının ipine eklendi.

4 ārāmgeh-i murġ idi dėrler ser-i mecnūn
meydān-ı maḥabbetde ne başlar yuvalandı

5 **bāḳīyi** mey-i nāba yemīn ėtdi dėmişler
gül gibi ele sāġar alup içmez ol andı

34.

ḫafīf-i müseddes-i maḫbūn u maḥẕūfu ʾl-maḫbūn
feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 hedef-i cism-i zerdüm ėtdi figār
ser-i peykān-ı zer-nişān-ı nigār

2 uyma aġyār-ı bed-nihāda dėsem
hīç gūş eylemez gülemem o yār

3 düş gibi oldı vuṣlat-ı eyyām
şeb-i furḳatde ḥālimüz düşvār

4 ẕerre miḳdārı görmedi mihrüŋ
ʿāşıḳ-ı nātüvān-ı bī-miḳdār

5 çoḳdur eşʿār-ı sūznāk ammā
ėy **edībī** sözinde ḥālet var

35.

mużāriʿ-i müśemmen-i aḫreb ü mekfūf u maḥẕūf
mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 dil kişverine zülf-i siyāhuŋ belā yeter
yıḳmaġa bu vilāyeti ol ejdehā yeter

---

4 "Mecnun'un başı kuş yuvasıydı" derler. Aşk meydanında daha ne başlar yuvalandı.

5 Baki için saf şaraba yemin etti demişler. Gül gibi eline kadehi alıp o yemini içmez.

34 9[a] Y.

1 Sevgilinin altın işlemeli okunun ucu sararmış vücudumun hedefini yaraladı.

2 Kötü huylu rakibe uyma desem ~~se~~ sevgili dediklerime hiç kulak vermez, gülemem.

3 Kavuşma günleri düş gibi oldu. Ayrılık gecesinde halimiz zor.

4 Çaresiz âşık bir miktar da olsa zerre kadar merhametini görmedi.

5 Yakıcı şiirleri çoktur ama ey Edibî sözünde nitelik var.

35 9[b] Y. *Necâtî Divanı*: 108. gazel

1 Gönül memleketine siyah saçının belası yeter. Bu vilayeti yıkmak için o ejderha yeter.

2 çoḳlar semend-i nāza binüp yeldürür velī
meydān-ı ḥüsn içinde bulınmaz saŋa yeter

3 bīmār-ı ʿışḳa şerbet ile eyleme ʿilāc
var ėy ṭabīb ḳo beni derdüm baŋa yeter

4 ėy çarḫ sen de yār gibi olma bī-vefā
zīrā bu deŋlü ʿāleme bir bī-vefā yeter

5 tek yėrde gökde z̲erre ḳadar minnet olmasın
örtü döşek **necātīye** bir būriyā yeter

36.

hezec-i müśemmen-i maḳbūż
mefāʿīlün mefāʿilün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 dil-i şeydā n’ola meyl eylemezse vaṣl-ı cānāna
ne zaḫmetler çeküpdür alışınca derd-i hicrāna

2 niçün cām-ı muṣaffāyı getürmez sāḳī-yi meclis
bizümle ahd ü peymān eyledi ṭurmaz mı peymāna

3 nihāl-i bānı ḳadd-ı yāre benzetmişdüm incinmiş
anı nice yetişdirmişler ol şāh-ı cihān-bāne

4 gėce pervānelerle bezmi germāgerm idi şemʿüŋ
seḥer baḳdum ne şemʿ-i meclis-ārā var ne pervāne

5 bu meclisden hemān ʿuzlet-güzīn olmaḳ gerek **yaḥyā**
taḥammül eylemez ʿāḳil olan evżāʿ-ı mestāna

---

36 9 [b] Y. *Yahyâ Divanı:* 355. gazel

1 Çılgın gönül, sevgiliye kavuşmaya meyletmezse ne olur? Ayrılığın derdine alışıncaya kadar ne zahmetler çekmiştir.

2 Meclisin sakisi saf kadehi neden getirmez? Bizimle and içti, sözünde durmaz mı?

3 Sorgun ağacının fidanını sevgilinin boyuna benzetmiştim, (sevgili) incinmiş. Cihanı koruyan hükümdara yakışır şekilde onu nasıl yetiştirmişler?

4 Meclisin mumu gece pervanelerle meclisi çok hareketlendirdi. Seher vakti baktığımda ne meclisin içinde mum ne de pervane vardı.

5 Ey Yahyâ! Bu meclisten hemen uzaklaşmak gerek. Aklı olan kişi sarhoşların tavrına tahammül eylemez.

37.

mużāriʿ-i müśemmen-i aḫreb ü mekfūf u maḥẕūf
mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 düşdüm nişān-ı pāy-ı seg-i dilber üstine
ol ġunca gördi dėdi yüzüŋ güller üstine

2 ol şāḫ-ı şūḫ-ı ġunca-yı gülzār-ı cennetüŋ
berg-i ḫazān gibi yüregüm ditrer üstine

3 dėdi ki yaz duʿā gibi düşmānıma götür
dėdüm ki n'ola götüreyin ḫoş ser üstine

4 her kim ki göŋlüŋe ėde şekl-i vefāyı naḳş
dünyā yüzinde sikke ḳazar mermer üstine

5 ėy **ẕātī** nėce öldi dėyen eyledi niṯār
cānını bir tırāşī güzel berber üstine

38.

mużāriʿ-i müśemmen-i aḫreb ü mekfūf u maḥẕūf
mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 mestāne düşmişem bu gėce sāġar üstine
sāḳī-yi bezm dėdi yüzüŋ güller üstine

2 peykān-ı dost ḳala dėyü zaḫm-ı sīnede
görseŋ nihāl-i tīri nėce ditrer üstine

---

37 10[a] Y. *Zâtî Divanı*: 1310. gazel

1 Sevgilinin köpeğinin ayak izinin üstüne düştüm. O gonca sevgili bunu görünce yüzün güller üstüne dedi.

2 Yüreğim hazan yaprağı gibi cennet bahçesinin goncasının cilveli dalının üstüne titrer.

3 "Dua gibi yaz, düşmanıma götür." dedi. Ben de "Götürsem ne olur? Baş üstüne." dedim.

4 Vefanın şeklini her kim ki gönlüne nakşederse dünya üstünde mermer üstüne sikke kazır.

5 Ey "Zatî nasıl öldü?" diyen, bir tıraşçı berber güzeline canını feda etti.

38 10[a] Y. *Bâkî Divanı*: 428. gazel

1 Bu gece kadehin üstüne sarhoşçasına düşmüşüm. Meclisin sakisi "Yüzün güller üstüne." dedi.

2 Dostun temreni sinemin yarasında kalsın diyerek okun fidanı görsen nasıl üstüne titrer?

3 ṭurraŋdaŋ indi ġamzeŋe cān-bāz-ı dil yine
çenberden atdı gendüsini ḫançer üstine

4 lāyıḳ budur ki vaṣf-ı ruḫuŋ mihr-i āsmān
altun ḳalemle yaza meh-i enver üstine

5 nūşīn lebinde ḥattını kim görse **bāḳiyā**
şīrīnlik yazıldı ṣanur şekker üstine

39.

remel-i müśemmen-i maḫẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 āteş-i ḥasret benüm kār ėtdügini cānuma
yana yana derd ile ʿarż eylesem cānānuma

2 hem-demüm sāyem-durur aḫşam olıcaḳ ol daḫı
oḳumazsam mūm ile ėy māh gelmez yanıma

3 laʿlüŋi emsem dėdüm içürdi tīġ-i āb-dār
ėy göŋül ben teşne nėce ṣusadum gör canuma

4 bu dilüŋ bir yanı biryān oldı bir yanı kebāb
ʿışḳ odından yanayın saŋa gele bir yanuma

5 eşk-i çeşminden ter eyler cismini yanam deyü
kim naẓar eylerse **ẕātī** defter ü dīvānuma

---

3 Gönül cambazı yine alnına düşen saçından gamzene indi. Kendisini çemberden hançer üstüne attı.

4 Gökyüzünün güneşi, yanağının vasfını altın kalemle nurlu ay üstüne yazsın, layıktır.

5 Ey Bakî! Tatlı dudağında çizgiyi kim görse şeker üstüne şirinlik yazıldı sanır.

39 10 [b] Y. *Zâtî Divanı*: 1261. gazel

1 Hasret ateşinin benim canıma işlediğini dertle yan yana sevgilime arz etsem.

2 Ey ay yüzlü! Dostum akşam olunca benim gölgemdir. Onu da çağırmazsam mum ile yanıma gelmez.

3 Dudağını emsem deyince sulu/keskin kılıcı bana içirdi. Ey gönül, ben susamış nasıl canıma susadım, gör.

4 Bu gönülün bir yanı püryan bir yanı da kebap oldu. Aşk ateşinden yanan bir yanım da sana gelsin.

5 Ey Zati! Defterime ve divanıma kim nazar ederse bedenim yanıyor diyerek gözyaşı damlasından bedenini ıslatır.

40.

remel-i müśemmen-i maḥẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 ḳorḳum oldur göz dege ḫāḳ-i der-i cānānuma
yoḥsa küḥl-ı āsā çekerdüm çeşm-i ḫūn-efşānuma

2 bāġda dūlābı çoḳ çekdi çevürdi bāġbān
öykünür dėyü ġamuŋda nāle vü efġānuma

3 çeşm ü ebrū ḫāl-i hindū zülf-i cādū bulsa ger
öykünürdi āfitāb ol āfet-i devrānuma

4 düşmese aġzumdan ol şīrīn-dehānuŋ lebleri
vaṣf-ı laʿlin turmasam ẕikr eylesem yārānuma

5 yār defterden yine **bāḳī** ḳazınmaḳ var dėmiş
yaŋlış aŋlatmış ʿadūlar ben ḳulın sulṭānuma

41.

remel-i müśemmen-i maḫbūn u maḫẕūfu ʾl-maḫbūn
feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 pister-i ġamda~~n~~ gözüm giceler uyḫu görmez
iderin ṣubḥa degin nāleleri döne döne

2 zevraḳ-āsā ġam-ı ʿışḳuŋla yaşum gird-ābı
ġarḳ ėdüpdür sanemā çeşm-i teri döne döne

---

40 10 [b] Y. *Bâkî Divanı*: 434. gazel

1 Korkum sevgilimin kapısının toprağına göz değmesidir. Yoksa kanlar saçan gözlerime sürme diye çekerdim.

2 Bahçıvan bahçede dolabı gamınla inlemelerime ve feryatlarıma benzemek ister diye çok çekti çevirdi.

3 O güneş büyüleyici saç, siyah ben, göz ve kaş bulsaydı o sevgilime özenirdi.

4 O tatlı ağızlının dudakları ağzımdan düşmese, dostlara durmadan dudağını vasfını anlatsam.

5 Sevgili defterden Baki için yine silinmek var demiş. Düşmanlar ben kulunu, sultanıma yanlış anlatmış.

41 11 [a] Y. *Bâkî Divanı*: 464. gazel

1 Gam yatağında gözüm gecelerce uyku görmez. Sabaha kadar döne döne inlerim.

2 Ey sanem! Gözyaşı girdabım aşkının gamıyla yaşlı gözü kayık gibi döne döne su ile doldurmuştur.

3 ʿīdgāhuŋ göreyin iŋlesün ol dūlābı
ḥalḳa seyr ėtdürür ol sīm-beri döne döne

4 dīde-yi encüme küḫl olmaġ içün eflāke
gird-bād ile çıḳar ḥāk-i deri döne döne

5 dolaşal'dan ruḫı şemʿine dil-i ser-geşte
yaḳdı pervāne gibi bāl ü peri döne döne

6 ḳatre-yi eşkine öykündügi-çün **bāḳīnüŋ**
çarḫ ḥakkākı yonupdur güheri döne döne

42.

remel-i müśemmen-i maḫbūn u maḫẕūfu ʾl-maḫbūn
feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 eşiginden gider oldı dil-i āvāre meded
dostlar olmaya mı bu ġama bir çāre meded

2 derdüm ol deŋlü degüldür ki ola şerbetle ʿilāc
beni size gerek ise meded ol yāra meded

3 ʿāḳıl u ṣābir ikenʿāşıḳ-ı şeydā ḳıldı
yüz uruŋ yalvaruŋ ol gözleri saḥḥāra meded

4 ėy ḥarīm-i ḥaremüŋ dār-ı şifā her derde
şerbet-i vaṣlıla iriş dil-i bīmāra meded

5 tāb-ı ḥasretler ile yaḳdı beni nār-ı firāḳ
serv-i nāz olmaz ise sāye-i dīvāra meded

---

3 O bayram yerinin dolabı inlesin, göreyim. O gümüş bedenliyi halka döne döne seyrettirir.

4 Yıldızların gözüne sürme olmak için kapısının toprağı gökyüzüne hortumla döne döne çıkar.

5 Şaşkın gönül yanağının mumuna dolaştığından beri pervane gibi döne döne kolunu kanadını yaktı.

6 Bâkî'nin gözyaşı damlasına öykündü diye sanatkâr felek inciyi döne döne yontar.

42 11[b] Y. *Necâtî Divanı*: 47. gazel

1 Şaşkın gönül eşiğinden gider oldı, medet. Dostlar, bu derde bir çare olmaz mı? Medet.

2 Derdim o denli değildir ki şerbetle iyileşsin. Beni size gerekirse o sevgiliye medet.

3 Akıllı ve sabırlıyken (beni) çılgın âşık kıldı. O büyücü gözlerin sahibine yüz vurup yalvarın, medet.

4 Ey harem dairesi her derde şifa yurdu olan! Kavuşma şerbetiyle hasta gönüle yetiş, medet.

5 Ayrılık ateşi ile hasret edişeleri beni yaktı. Duvarın gölgesine sevgilinin boyu olmazsa, meded. Naz servisi duvarıma gölge olmazsa aman, imdat!

6 zār zār aġlamaya ḫasta **necātī** ḥālin
dil-i ġam-dīde ile dīde-i ḫūn-bāra meded

43.

remel-i müśemmen-i maḫbūn u maḫẕūfu ʾl-maḫbūn
feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 eylesün laʿlini dermān dil-i bīmāra meded
dostlar işte ben öldüm baŋa bir çāre meded

2 zaḫm-ı sīnemden okuŋ pārelerin hep alma
ṭursun allāhı seversen hele bir pāre meded

3 güher-i cāmı yėtürdük bizi ġam öldüriyor
sāḳiyā gel bulı vėr ḳanda ise ara meded

4 iḫtirāz ėtmedüŋüz aldılar elden cāmı
vāḳıf ėtmeŋ ṣaḳınuŋ kimseyi esrāra meded

5 gėce tenhā ėşigi ḫākiŋe yüzler süreyin
ṣaḳınuŋ kimse ḫaber vėrmesün aġyāra meded

6 mededüŋ ḳalmadı feryād u fiġān eyleyecek
saŋa kimden ėre ėy **bāḳī**-yi bī-çāre meded

---

6 Ey Necâtî! Hasta halinle inleye inleye ağlama. Kederli gönül ile kanla dolu göze medet.

43 11[b] Y. *Bâkî Divanı*: 40.gazel

1 Hasta gönüle dudağını derman eylesin, medet. Ey dostlar, işte ben öldüm bana bir çare bulun, medet.

2 Sinemin yarasından okunun parçalarının hepsini alma. Allah'ını seversen hele bir parça dursun, medet.

3 Kadehin cevherini kaybettik, bizi gam öldürüyor. Ey saki! Medet, gel, neredeyse buluver.

4 Sakınmadınız, kadehi elden aldılar. Esrardan kimseyi haberdan etmeyin, sakının, medet!

5 Gece tenha iken kapısının toprağına yüzlerimi süreyim. Sakının, kimse rakiplere haber vermesin, medet.

6 Feryat ve figan edince yardımcın kalmadı. Ey çaresiz Bâkî! Sana kimden medet yetişsin!

44.

mużāriʿ-i müśemmen-i aḫreb ü mekfūf u maḥẕūf
mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 baḳ cām-ı ʿayşa āyine-yi pür-ṣafā budur
gel gör ḥabāb-ı sāġarı necm-i hüdā budur

2 laʿl-i nigāra cān dėsem iṩbāta ḳādirüm
erbāb-ı ʿışḳ öŋinde bu gün müddeʿā budur

3 göŋlüm aḳdı şimdi beni ṭurmaz aġladur
ol şūḥ-ı dil-sitān ile hep mā-cerā budur

4 dil mūy-ı yāri memleket-i çīne beŋzedür
iller sevād-ı mülk-i ḫoten dėr ḫaṭā budur

5 aġyār diŋler oldı pes-i perdeden bizi
ʿālemde ehl-i ʿışḳa görinmez belā budur

6 āheng-i āhı ṭurma hemān eyle ėy göŋül
sāz u nevāyı ʿışḳa münāsib hevā budur

7 **bāḳī** kelāmı cümleden aʿlā edā eder
ḥaḳḳ-ı suḫanda ḥāṣıl efendi edā budur

---

44 12[a] Y. *Bâkî Divanı*: 57. gazel

1 Zevk ve safa kadehine bak, mutlulukla dolu ayna budur. Kadehin üstündeki köpüğü gel gör, doğru yolu gösteren yıldız budur.

2 Sevgilinin dudağına can desem ispat etmeye gücüm yeter. Aşk sahiplerinin önünde bugün iddia edilen budur.

3 Gönlüm aktı, şimdi beni durmadan ağlatır. O gönül alan güzel ile sürekli macera budur.

4 Gönül, sevgilinin saçını Çin memleketine benzetir. Başkaları Hotan memleketinin karalığı der, hata budur.

5 Başkaları bizi pes perdeden dinler oldu. Aşk ehline dünyada görünmeyen bela budur.

6 Ey gönül! Ah nağmelerini durma hemen söyle. Saz ve nağmesi aşka uygun olan hava/istek budur.

7 Ey Bâkî! Sözü herkesten daha iyi söyler. Ey efendi! Söz hakkında ortaya çıkan söyleyiş budur.

45.

remel-i müśemmen-i maḥẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 kākül-i müşgīni birdür ʿārıż-ı gül-fām iki
nitekim ʿādetdür olur ḳadr bir bayrām iki

2 bādedür laʿlīn lebüŋ mestānedür iki gözüŋ
bezm-i ḥüsnüŋ zīnet ėtmiş piste bir bādem iki

3 dürr-i deryā-yı keremsin ḥüsn ile bir dānesin
āh kim ḥüsnüŋ ġamında dāne birdür dām iki

4 āh kim iki ʿadem ortasıdur bāġ-ı vücūd
bir ḫarāb-ābāda geldük ṣubḥ birdür şām iki

5 ṭālib-i cānāneyi dünyā ve ʿuḳbā eglemez
kūy-i yārüŋ yolı birdür menzil-i ārām iki

6 sīnede hem cevr-i yār ü hem cefā-yı rūzigār
bir niyām içinde olmaz tīġ-i ḫūn-āşām iki

7 kimi ʿīsá dėr leb-i cān-baḫşuŋa kimisi ḫıżr
ṣora varursaŋ ḥaḳīḳat cism birdür nām iki

8 düşde ʿışḳuŋ ḥāletin mecnūna ṣordum dėdi kim
saŋa hem-demdür **necātī** bāde birdür cām iki

---

45 12[a] Y. *Necâtî Divanı*: 622. gazel

1 Misk kokulu kakülü birdir, gül renkli yanağı iki. Nitekim âdettendir ki Kadir gecesi birdir, bayram ikidir.

2 Kırmızı renkli dudağın şaraptır, iki gözün sarhoştur. Güzellik meclisin süslenmiş, fıstık bir, badem ikidir.

3 Cömertlik denizinin incisisin, güzellikte bir tanesin. Ah ki güzelliğinin gamında tane birdir, tuzak iki.

4 Ah ki vücudun bahçesi iki yokluğun ortasıdır. Bir viraneye/dünyaya geldik ki sabah birdir, akşam iki.

5 Sevgiliye talip olanı dünya ve ukba avutmaz, sevgilinin sokağının yolu birdir, dinlenme yeri iki.

6 Sinede hem sevgilinin eziyetleri hem de zamanın cefası var. Bir kının içinde kanlar içen iki kılıç olmaz.

7 Canlar bahşeden dudağına biri İsa der, biri Hızır. Sorarsan doğrusu beden birdir, namı iki.

8 Düşümde aşkın hâlini Mecnun'a sordum. Dedi ki: Ey Necâtî! Sana arkadaş olan şarap birdir, kadeh iki.

46.

vāfir-i müseddes-i aʿżab u ecem
müfteʿilün müfteʿilün fāʿilün

1 ṣubḥ ṣalup māh-ı ruḫuŋdan niḳāb
çıḳ ki temāşāya çıḳa āftāb

2 mest çıḳup ṣalma naẓar her yaŋa
görme revā kim ola ʿālem ḫarāb

3 dūzaḫa girmez siteminden yanan
ḳābil-i cennet degül ehl-i ʿaẕāb

4 rişte-i cānım yėter ėt pür-girih
ṣalma ser-i zülf-i semen-sāya tāb

5 kesme naẓar cānib-i ʿuşşāḳdan
nāle-yi pür-sūzdan ėt ictināb

6 raḥm ḳıl üftādelerin ḥāline
hīç gerekmez mi [ki] saŋa ṣavāb

7 şāmlar encüm ṣayarum ṣubḥa dek
ėy şeb-i hecrüŋ baŋa rūz-i ḥesāb

8 ṣaldı ayaḳdan ġam-ı hecrüŋ beni
vėr baŋa ġam defʿine sāḳī şarāb

9 yār suʾāl ėtse ki ḥālüŋ nedür
ḫasta **fużūlī** ne vėrirsin cevāb

---

46 12ᵇ Y. *Fuzûlî Divanı:* 27. gazel

1 Sabah, yanağının ayından peçeyi kaldırdı. Salınmaya çık ki güneş çıksın.

2 Sarhoş çıkıp her tarafa nazar salma. Uygun görme ki dünya harap olur.

3 Siteminden yanan kişi cehenneme girmez. Azap sahiplerini cennet kabul etmez.

4 Can ipliğimi çok düğümlü etmeyi bırak. Yasemin gibi saçının ucuna kıvrım salma.

5 Âşıkların tarafından bakışını kesme. Ateşle dolu inlemelerinden kaçın.

6 Düşkünlerinin hâline merhamet kıl. Sana hiç sevap gerekmez mi?

7 Ey ayrılığının gecesi hesap günüm olan! Geceleri sabaha kadar yıldız sayarım.

8 Ayrılığının derdi beni ayaktan/kadehten düşürdü. Ey sâkî! Gamı gidermek için bana kadeh ver.

9 Ey hasta Fuzûlî! Sevgili "Hâlin nedir?" diye sorsa ne cavep verirsin.

47.

vāfir-i müseddes-i aʿżab u ecem
müfteʿilün müfteʿilün fāʿilün

1 ṭurrelerüŋ ruḫlaruŋa ėt niḳāb
eyler iseŋ baḳduġumuzdan ḥicāb

2 çatma ḳaşuŋ ruḫlaruŋı gösterüp
ėtme bize luṭf yüzinden ʿitāb

3 ṣaymaz ise bendelerinden bizi
söyleşürüz yār ile rūz-ı ḥesāb

4 ḫasta-ciger sūḫte-dil bī-ḳarār
döndi baŋa bezm-i belāda kebāb

5 diḳḳat ile vaṣf-ı ḫaṭuŋ yazsa ger
her sözi **veysīnüŋ** ola bir kitāb

48.

remel-i müseddes-i maḫẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 gendüyi taʿrīf ėdermiş misk-i ter
öksüz oġlan göbegin gendü keser

2 terk-i ser ėder ezilür ḳarşuŋa
rāstı ṣarup aşılasıdur şeker

3 bī-vefādur ėtdügiyçün çoḳ günāh
ḳalbüŋi ṭaş ėtdi alláhum meger

---

47 13[a] Y. *Veysî Divanı*: 5. gazel

1 Eğer bakmamızdan utanıyorsan alnına düşen saçlarını yanaklarına peçe yap.

2 Yanaklarını gösterip kaşını çatma. Bizi lütuf yüzünden azarlama.

3 Bizi kullarından saymazsa hesap günü yâr ile hesaplaşırız.

4 Hasta ciğer, yanmış gönül kararsızdır, bela meclisinde bana kebap olarak döndü.

5 Ayva tüyünün vasfını dikkatlice yazsa Veysî'nin her sözü bir kitap olur.

48 13[b] Y. *Necâtî Divanı*: 164. gazel

1 Taze misk kendisini tarif edermiş. Öksüz oğlan göbeğini kendi keser.

2 Başını terk eder, karşında ezilir. Doğrusu şeker sarılıp asılasıdır.

3 Çok günah işlediği için vefasızdır. Allah'ım meğer kalbini taş etmiş.

4 ʿarz-ı ḥāl ėder yaşum gūş eyle gūş
pādişāhum söz güherdür söz güher

5 ʿışḳ bezminde mey-i ġamdan murād
bī-ḫaber olmaġimiş aldum ḫaber

6 ėdeyin rüsvā ne ʿavretdür cihān
ẕerre deŋlü himmet ėtsün baŋa er

7 göze görünmez **necātī** şiʿrlerüŋ
bir perīdür ādemi bī-hūş ėder

49.

remel-i müśemmen-i maḫbūn u maḫẕūfu ʾl-maḫbūn
feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 cānumı ḳaşuŋa ḳurbān ėdine n'olsa gerek
alnuma kilk-i ḳażā çekdügi resm olsa gerek

2 aḫter isterseŋ [eger] dünyede giryān ol kim
ḫᵛābda aġlayan ėy dil uyanup gülse gerek

3 baḳma pul çoḳluġına dünyede ėy ṣāḥib-i zer
ṣararup berg-i ḫazān gibi yüzüŋ ṣolsa gerek

4 kef-i mīzānuŋı ṭoldurmaz iken kevn ü mekān
bir avuç ṭopraġ-ıla iki gözüŋ ṭolsa gerek

5 ḳaʿr-ı deryāda yėrüŋ ṣırça sarāyı olsa
seni ġavvās-ı ecel anda daḫı bulsa gerek

---

4 Gözyaşım halini arz eder, iyice dinle. Padişahım! Söz incidir, söz inci.
5 Aşk meclisinde dert şarabından istenen habersiz olmakmış, haber aldım.
6 Dünya ne avrattır, rezil edeyim. Bana zerre kadar bile olsa er himmet etsin.
7 Ey Necâtî! Şiirlerin göze görünmez. İnsanın aklını başından alan bir peri gibidir.

49 14ᵃ Y. *Vahdetî Divanı*: 71. gazel
1 Canımı kaşına kurban etse ne olur? Kaza kaleminin alnıma yazdığı bir âdet olsa gerek.
2 İyi talih istiyorsan alçak dünyada ağla ki uykuda ağlayan gönül uyanıp da gülse gerek.
3 Ey altın sahibi! Dünyada pul çokluğuna bakma, yüzün hazan yaprağı gibi solacaktır.
4 Dünya terazi kefeni doldurmaz iken bir avuç toprakla iki gözün dolsa gerek.
5 Denizin dibinde yerin sırça saray olsa bile ecel dalgıcı seni orada bulsa gerek.

6 gel berü ʿayş ėdelüm bezm-i ġama **vaḥdetiyā**
içelüm bāde-yi ʿışḳı yėridür n’olsa gerek

50.

remel-i müśemmen-i maḥẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 sūz-ı cāna ṣu seper yoḳ dīde-yi pür-nem gibi
bu dil-i nā-şāduma eglence olmaz ġam gibi

2 şöyle ögrenmiş gönül hicrānı kim vaṣl istemez
kūşe-yi furḳatde ḥurḳat daḫı bir ʿālem gibi

3 her kimi görsem ġam-ı hicrānla ser-geştedür
çarḫ-ı ser-gerdān daḫı hicrān-ı ġamdan ḫam gibi

4 yolına düşdüm ġubār-ı ḫāk-i pāyın özleyip
dėmedi bir kerre bu bī-çāre üftādem gibi

5 rāḥatumdur her cerāḥat tīr-i ġamzeŋden şehā
nīşüŋi nūş eylerem zaḥmuŋ gelür merḥem gibi

51.

remel-i müśemmen-i maḥẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 her gören ʿayb ėtdi āb-ı dīde-yi giryānumı
eyledüm taḥḳīḳ görmiş kimse yoḳ cānānumı

---

6 Ey Vahdetî! Gam meclisine gel birlikte eğlenelim. Aşk şarabını içelim, yeridir, ne olsa gerek.

50 14[a] Y. Lâ-edrî

1 Nemli gözlerim gibi can yangınına su serpen yok. Bu mutsuz gönlüme gam gibi eğlence bulunmaz.

2 Gönül ayrılığı öyle öğrenmiş ki kavuşma istemez. Ayrılık köşesinde her yanış bir dünya gibi olur.

3 Ayrılığının gamıyla her kimi görsem şaşkındır. Başı dönmüş felek de ayrılığın gamından bükülmüş gibi.

4 Ayağının toprağının tozunu özleyerek yoluna düştüm. Bir kere bu çaresiz tutkun gibi demedi.

5 Ey padişah! bakışının okundan gelen her yara benim rahatımdır. Zehirini içerim yaran merhem gibi gelir.

51 14[b] Y. *Fuzûlî Divanı*: 269. gazel

1 Ağlayan gözlerimin suyunu her gören ayıpladı. Anladım ki sevdiğimi gören kimse yok.

[2] laḥẓa laḥẓa ḥūblar gördüm ki cān ḳaṣdındadur
pāre pāre eyledüm ben hem dil-i sūzānumı

[3] çoḳ yėtürme göklere efġānum ėy kāfir ṣaḳın
incinür tā ki Mesīḥā gūş ėdüp efġānumı

[4] ḳılma her sāʿat beni rüsvā-yı ḫalḳ ėy berḳ-ı āh
eyleme rūşen şeb-i ġam külbe-yi aḥzānumı

[5] çıḳma ėy dīvāne bāzār-ı melāmetden dėyü
muttaṣıl çāk-ı giribānum dutar dāmānumı

[6] ḳangı bütdür bilmezem īmānımı ġāret ḳılan
Sende īmān yoḳ ki sen alduŋ dėyem īmānumı

[7] ėy **fużūlī** cāna yėtmişdüm gönŋülden şükr kim
baġladum bir dil-bere ḳurtardım andan cānumı

52.

remel-i müseddes-i maḫẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

[1] ḫaṭṭ-ı reyḥān ile ol zībā-ʿiẕār
ṣanasın muṣḥafdur āyet ber-kenār

[2] ḫoş yaratmışdur dehānuŋla lebüŋ
cānı yoḳdan var ėder perverdigār

[3] yoḳ ḥesābındadur aġzuŋla belüŋ
anları öpmekde ḳucmaḳda ne var

---

[2] Can kasdında olan güzelleri sürekli gördüm. Ben de yanan gönlümü parça parça eyledim.

[3] Ey kafir! Feryatlarımı göklere çok çıkarma sakın. Ta ki Mesih feryatlarımı işitir de incinir.

[4] Ey ah şimşeği! Her saat beni halka rüsva etme. Gam gecesinde hüzünler kulübemi aydınlık eyleme.

[5] "Ey çılgın, ayıplama pazarından çıkma!" diye yırtık yakam devamlı eteğimi tutar.

[6] İmanımı yağmalayan, benden alan hangi put suretlidir bilemedim. İmanımı sen aldın diyeceğim ama sende de iman yok.

[7] Ey Fuzûlî! Gönülden cana yetmiştim. Çok şükür ki onu bir güzele bağlayarak ondan canımı kurtardım.

52 15[a] Y. *Necâtî Divanı*: 99. gazel

[1] Reyhan kokulu ayva tüyleri ile o süslü yanak, her kenarı ayetlerle dolu olan mushaf sanırsın.

[2] Canı yoktan var eden Allah, ağzınla dudağını ne güzel yaratmıştır.

[3] Ağzınla belin yok gibidir. Onları öpmekle kucaklamakta ne var.

4 aġıza gelmiş ṣulu şeftālular
bāġ-ı ḥüsnüŋ çaġıdur ėy gül-iʿiẕār

5 şevḳ-ı bezmüŋle nėce āh ėtmeyem
şemʿ-i dil-sūzum başumda od yanar

6 çeşm-i āhū dāġ-ı ḥasret görinür
leylá olmayınca mecnūna şikār

7 bir gün öŋdin olıgör ḫāk-ı ḳadem
minnet ėtmedin **necātī** rūzigār

53.

mużāriʿ-i müśemmen-i aḫreb ü mekfūf u maḥẕūf
mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 kūyuŋ gedāsı oldı dil-i mübtelāyı gör
sevdā-yı mülk ü salṭanat eyler gedāyı gör

2 var ėy ḫutende ḫāli gibi misk olur dėyen
ṣaḥrā-yı çīni geşt ü güẕār ėt ḫaṭāyı gör

3 peşmīne gėydi egnine zülfüŋden aldı el
göklerde uçdı āḫir efendi hümāyı gör

4 āyīnenüŋ ṣafāsı nedür ṣūreti nedür
mirʾāt-ı ḥüsn-i yāre naẕar ḳıl ṣafāyı gör

5 ėy mübtelā-yi şīve-yi bālā-yı yār olan
sevdā-yı zülfi başuŋa düşsün belāyı gör

---

4 Sulu şeftaliler ağıza gelmiş. Ey gül yanaklı! Güzellik bahçesinin çağıdır.

5 Meclisinin şevkiyle nasıl ah etmem! Başımda ateş yanan yakıcı gönül mumuyum.

6 Leyla Mecnun'a av olmayınca ahu göz hasret yarası gibi görünür.

7 Ey Necatî! Rüzgâr minnet etmeden bir önceden ayak toprağı ol.

53 15ᵇ Y. *Bâkî Divanı*: 129. gazel

1 Sokağının dilencisi olan âşık gönülü gör. Mülk ve saltanat sevdası eyleyen dilenciyi gör.

2 Ey "İri beni gibi Hoten'de misk vardır." diyen! Git, Çin sahrasını dolaş da hatayı gör.

3 Saçından el alan yün hırkayı üstüne giydi. Ey efendi! En sonunda göklere uçan Hüma kuşunu gör.

4 Aynanın mutluluğu ve sureti nedir? Sevgilinin güzellik aynasına bak, mutluluğu gör.

5 Ey sevgilinin yüksek boyunun edasına müptela olan! Saçının sevdası başına düşsün de belayı gör.

6 maġrūr idüŋ vefāsına ol şūḥuŋ ėy göŋül
rüsvā-yı ʿālem eyledi şimdi belāyı gör

7 gögsin gererdi zühd ile **bāḳī** bu ʿarṣada
nā-geh doḳundı tīr-i maḥabbet ḳażāyı gör

54.

mużāriʿ-i müśemmen-i aḫreb ü mekfūf u maḥẕūf
mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 dünyāyı bir yaŋa ḳosalar bir yaŋa seni
baŋa seni gerek seni ėy bī-vefā seni

2 müşkil bu kim maḥabbet iki başdan olmadı
sevdürmedi saŋa beni illā baŋa seni

3 mihr ü vefā içün mi getirdi beni felek
cevr ü cefā içün mi yaratdı ḫudā seni

4 ʿāşıḳlaruŋ ne çekdügini aŋlamaġ içün
alláh ėde bir güzele mübtelā seni

5 bir baġrı ḳatı yüzi açılmış güzel gerek
āyīne gibi göstere şāhum saŋa seni

6 ṣalma ṣaḳın ayaġa duʿācılaruŋı kim
ėy sevr-ḳad el üstine ṭutar duʿā seni

7 olduŋ **necātī** sāye-yi zülfinde pādişāh
var ėy gedā ki ḳıldı ẓıll-ı hümā seni

---

6 Ey gönül! O güzelin vefasına mağrurdun. Âlemi rüsva eyledi, şimdi belayı gör.

7 Bâkî zühdüyle bu meydanda göğsünü gererdi. Aşk oku ansızın dokundu, kazayı gör.

54 15ᵇ Y. *Necâtî Divanı*: 595. gazel

1 Ey vefasız! Dünyayı bir yana, seni bir yana koysalar, bana seni gerek seni.

2 İki türlü olmayan bu aşkın zorluğu budur. Bana seni sevdirdiği gibi beni sana sevdirmedi.

3 Felek beni sevgi ve vefa göstermek için mi getirdi? Allah seni eziyet ve cefa için mi yarattı?

4 Âşıkların ne çektiğini anlamak için Allah seni bir güzele âşık etsin.

5 Ey padişahım! Bağrı katı, yüzü açık bir güzel gerek, böylece sana seni ayna gibi göstersin.

6 Ey selvi boylu! Sakın duacılarını ayağa salma ki o dualar seni el üstünde tutar.

7 Ey Necati! Saçının gölgesinde padişah oldun. Ey dilenci! var ki seni hüma kuşunun gölgesi kıldı.

55.

remel-i müśemmen-i maḫbūn u maḫẕūfu ʾl-maḫbūn
feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 penbe-yi merhem-i dāġ içre nihāndur bedenüm
diri olduḳca libāsım budur ölsem kefenüm

2 cānı cānan dilemiş vėrmemek olmaz ėy dil
ne nizāʿ eyleyeyüm ol ne senüŋdür ne benüm

3 ṭaş deler āhum oḳı şehd-i lebüŋ şevḳinden
n'ola zenbūr evine benzese beytü ʾl-ḥazenüm

4 ṭavḳ-ı zencīr-i cünūn dāire-yi devletdür
ne revā kim beni anda çıḳara zaʿf-i tenim

5 ʿışḳ ser-geştesiyem seyl-i sirişk içre yėrüm
bir ḥabābam ki hevādan ṭoludur pīrehenüm

6 bülbül-i ġam-zedeyem bāġ u bahārum sensin
dehen ü ḳadd ü ruḫuŋ ġonce vü serv ü semenüm

7 ėdemem terk **fużūlī** ser-i kūyın yārüŋ
vaṭanumdur vaṭanumdur vaṭanumdur vaṭanum

---

55 16[a] Y. *Fuzûlî Divanı*: 182. gazel

1 Yara merhemi pamuğunun içinde bedenim gizlidir. Canlı kaldıkça elbisem, ölünce de kefenim budur.

2 Ey gönül! Sevgili canı istemiş vermemek olmaz. O can ne senindir ne benim, niye tartışayım.

3 Dudağının balının şevkinden ah okum taşı deler. Hüzün evim arı kovanına benzese ne olur?

4 Delilik zincirinin gerdanlığı mutluluk çemberidir. Bedenimin zayıflığı beni ondan çıkarsa uygun değildir.

5 Aşk şaşkınıyım, yerim gözyaşı seli içindedir. Bir köpüğüm ki gömleğim havayla doludur.

6 Gamla dolu bülbülüm, bahçem ve baharım sensin. Ağzın, boyun ve yanağın gonca, selvi ve yaseminim.

7 Ey Fuzûlî! Sevgilinin sokağının başını terk edemem. Vatanımdır, vatanımdır, vatanımdır, vatanım.

56.

remel-i müśemmen-i maḫbūn u maḫẕūfu ʾl-maḫbūn
feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 ʿār idermiş beni öldürmege ol sīm-tenüm
varayum yalvarayum boynuma ṭakup kefenüm

2 ḥulle-i cennet olursa çekeyin çāk ėdeyin
dem-i vuṣlatda baŋa ḥāil olur pīrehenüm

3 tek beni zülf-i dil-āvīzüŋe ber-dār eyle
çekeyin pādişehüm gendü elümle resenüm

4 duymaya girsem eger mūr-ı żaʿīfüŋ gözüne
ėy süleymān-ı zamān şöyle ḫayāl oldı tenüm

5 **şem**ʿ**īyem** künc-i ġamuŋ vėrmezem ėy meh felege
gülşen-i bāġ-ı cināŋdan baŋa yegdür vaṭanum

57.

remel-i müśemmen-i maḫbūn u maḫẕūfu ʾl-maḫbūn
feʿilātün feʿilātün feʿilātün faʿlün

1 yāre teʾsīr ėde mi nāle vü āhum bilmem
baŋa gün göstere mi baḫt-ı siyāhum bilmem

2 ḳurtuluş yoḳ felegüŋ cevr-i taʿaddīsinden
n'eyledüm bilsem aŋa ben de günāhum bilmem

---

56 16[b] Y. *Şemʿî Divanı*: 116. gazel

1 O gümüş tenli sevgili beni öldürmeye utanırmış. Boynuma kefenimi takıp varayım yalvarayım.

2 Cennet elbisesi olursa çekeyim yırtayım. Kavuşma zamanı bana gömleğim engel olur.

3 Gönül asılan saçına sadece beni as. Padişahım, kendi elimle ipimi çekeyim.

4 Eğer zayıf bir karıncanın gözüne girsem beni duyamaz. Ey zamanın Süleyman'ı, zayıflıktan bedenim görünmez oldu.

5 Ey ay, Şemî'yim, gam köşesini feleğe vermem. Cennet bahçelerinden bana vatanım daha iyidir.

57 16[b] Y. *Divan'*da yok

1 Sevgiliye etki eder mi inleyip ah edişim bilmem. Kara bahtım bana gün gösterir mi bilmem.

2 Feleğin eziyet ve zulümlerinden kurtuluş yok. Ona ne yaptım bilsem, ben de günahım bilmem.

[3] vādī-yi ʿışḳ u cünūn içre ḳalam mı böyle
yoḫsa bir menzīle ėrgüre mi rāhım bilmem

[4] şeb-i tārīk-i firāḳ içre ḳoyup gitdi beni
yine teşrīf ėde mi ol yüzi māhum bilmem

[5] bana kār eyledi ėy **nefʿī** hele furḳāt-i yār
yāre teʿṯīr ėde mi nāle vü āhum bilmem

58.

mużāriʿ-i müśemmen-i aḫreb ü mekfūf u maḥẕūf
mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

[1] ėrdüm fiġān u zār ile ol āsitāne ben
çıḳdum kemend-i nāle ile āsmāne ben

[2] yād-ı lebüŋle cām-ı mey-i laʿl-fām içün
kūy-i muġānı geşt ėderin ḫāne ḫāne ben

[3] ṣubḥ-ı viṣālüŋ ėrmedi pāyāna yėtdi ʿömr
şām-ı ġamuŋda şemʿ gibi yana yana ben

[4] cevr ü cefāŋı çekmege sevdi seni göŋül
derd ü belāya geldüm efendi cihāne ben

[5] **bāḳī** musaḫḫar oldı saŋa kişver-i suḫan
geçdüm serīr-i naẕma bu gün ḫusrevāne ben

---

[3] Aşk ve delilik vadisi içinde böyle kalayım mı? Yoksa bir menzile ulaştırır mı yolum, bilmem.

[4] Ayrılığın karanlık gecesinde beni koyup gitti. O ay yüzlü yine teşrif eder mi, bilmem.

[5] Ey Nefî! Sevgilinin ayrılığı beni çok etkiledi. İnleyip ah etmelerim sevgiliye etki eder mi, bilmem.

58 17[a] Y. *Bâkî Divanı:* 357. gazel

[1] Ben feryat ve ağlamalarla eşiğine vardım. İnleme ipiyle gökyüzüne çıktım.

[2] Kırmızı renkli şarap kadehiyle dudağını anarak meyhaneciler sokağını hane hane gezerim.

[3] Kavuşma sabahına yetişemeden ömür sona erdi. Ben gam gecesinde mum gibi yana yana (biterim).

[4] Gönül seni eziyet ve cefanı çekmek için sevdi. Ey Efendi! Ben dünyaya dert ve bela için geldim.

[5] Ey Bâkî! Söz ülkesi bana boyun eğdi. Bugün ben padişah gibi/Husrev gibi şiirin tahtına geçtim.

59.

remel-i müśemmen-i maḥẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 mey midür sāġar mıdur mest-i ḫarābı iŋleden
sen misin yā ʿışḳ mı muṭrıb rebābı iŋleden

2 aġlamazdı sīḫ-i miḥnet deldüginden baġrını
āteş-ı sūzān-ı ʿışḳuŋdur kebābı iŋleden

3 mūrı gör gendümle ʿayş eyler şikāyet eylemez
ārzū-yı şehd ü şekkerdür zübābı iŋleden

4 seng-diller döymeye çarḫ-ı sitemger cevrine
gerdiş-i devrān degül mi āsiyābı iŋleden

5 Bir gözi bīmāruŋ ėy **yaḥyā** teb-i hicrānıdur
pister-i ġamda dil-i pür-ıżṭırābı iŋleden

60.

hezec-i müśemmen-i aḫreb ü sālim
mefʿūlü mefāʿīlün mefʿūlü mefāʿīlün

1 bir dil-ber-i ṭūbā-ḳad bir serv-i mesīḥā-leb
ġam-ḫāneme ʿazm ėtmiş sen rāst getür yā rāb

2 maḥbūblaruŋ ẕevḳin bilmem ne ḫayāl eyler
nefs atına binmişdür ṣūfī dėdügüŋ merkeb

3 keyfiyyetümüz bilsüŋ ṭaʿn eylemeden geçsün
bir maşraba mey çeksün ol zāhid-i bed-meşreb

---

59 17[a] Y. *Şeyhülislam Yahyâ Divanı*: 270. gazel

1 Körkütük sarhoşu inleten şarap mıdır, kadeh midir? Ey çalgıcı! Rebabı inleten sen misin yoksa aşk mı?

2 Mihnet şişi bağrını deldiği için ağlamazdı. Kebabı inleten aşkın yakıcı ateşidir.

3 Karıncayı gör, buğdayla yaşar, şikayet etmez. Sineği inleten bal ve şekerin arzusudur.

4 Taş gönüller zalim feleğin eziyetlerine katlanamaz. Değirmeni inleten dünyanın dönüşü değil mi?

5 Ey Yahya! Istırapla dolu gönlü inleten bir baygın bakışlının ayrılığının ateşidir.

60 17[b] Y. *Âlî Divanı*: 81. gazel

1 Ya Rab! Bir tuba boylu, Mesih dudaklı servi gam evime doğru yönelmiş, sen rast getir.

2 Sevgililerin zevkini ne hayal ettiğini bilmem. Sufi dediğin merkep, nefis atına binmiştir.

3 Bizim nasıl olduğumuzu bilsin, ayıplamadan geçsin. O kötü meşrepli zahit, bir maşraba içki çeksin.

4 cān riştesinüŋ bendi berk oldı çekindükçe
şol deŋlü barışmışdur meh-rūlarla kevkeb

5 ben cürʿa ṣıfat dāim pā-māl olayın ʿ**ālī**
tek baŋa o ṣūḫ olsun sāġar gibi lebāleb

61.

remel-i müśemmen-i maḫẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 ol şeh-i mülk-i melāḥat ben gedāsından ḳaçar
ʿādet ancaḳ dil-rubālar mübtelāsından ḳaçar

2 āh kim bīgānelik ėdüp beni yād eylemez
yadlar ile seyre varur āşināsından ḳaçar

3 zāhid-i nā-dān cemāl-i yāri görse dūr olur
beŋzer ol ḫuffāşa kim ḫurşīd żiyāsından ḳaçar

4 ṭolu içsem ṭoluyı içmez o dil-ber nāz ėder
bādeden ḫaẓẓ eyler ammā merḥabāsından ḳaçar

5 tevbe eyler idi şarāba sāḳiyā ʿ**ulvī** velī
ḫavf ėder pīr-i muġānuŋ bed-duʿāsından ḳaçar

---

4 Can ipinin bağı çekildikçe sağlamlaştı, talih ay yüzlülerle o kadar barışıktır.

5 Ey Âlî! Ben şarabın tortusu gibi daima ayaklar altında olayım. Sadece o güzel bana ağzına kadar dolu kadeh olsun.

61 17[b] Y. *Ulvî Divanı:* 112. gazel

1 O güzellik mülkünün padişahı ben kulundan kaçar. Âdet budur ki gönül alan sevgililer, âşıklarından kaçar.

2 Ah ki yabancılık ederek beni anmaz. Yabancılar ile seyre gider, tanıdıklarından kaçar.

3 Bilgisiz,cahil zahit sevgilinin güzelliğini görünce uzaklaşır. Güneşin ışığından kaçan yarasaya benzer.

4 Şarap içsem şarabı içmez, o sevgili nazlanır. Şaraptan hoşlanır ama tanıdığından kaçar.

5 Ey sâkî! Ulvî şaraba tövbe eder ama meyhanecilerin pirinin bedduasından korkar kaçar.

62.

hezec-i müśemmen-i maḳbūż
mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 bilürin desti bir mirʾāta beŋzer ayası el-ḥaḳ
gümiş ser-pençesi levḥ üzre mersūm ism-i ẕāt ancaḳ

2 ururken başıma geh sille geh müşt ol semen-sīmā
ḳodı destāruma bir deste gül beş ġunca-yi zanbaḳ

3 yaḳınmış destine ḳanumla ḫınnā resm-i nāḫunlar
delīl-i fitne beş ḳuyuḳlu yılduzdur dėsem elyaḳ

4 yazanuŋ resm-i engüştine hem-destüm dėmiş ṭumar
başar rengīn olup sīmīn ḳalemler destine barmaḳ

5 **günāhī** düşmesün destinden ol māhuŋ mey-i gül-gūn
vėre tā pençe-yi ḫurşīde ḫınnā-yı şafaḳ revnaḳ

63.

remel-i müśemmen-i maḫbūn u maḫẕūfu ʾl-maḫbūn
feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 düşmez ol şāha ki her gāh ėder istiġnā
gāh olur ʿāşıḳ-ı şeydāya düşer istiġnā

2 ḳaçma şimden gerü kim cāŋuma yėtdi sitemüŋ
yėter ėy şūh-ı cefā-pīşe yėter istiġnā

---

62 18[a] Y. Günâhî, *Pervâne Bey Mecmuası:* 4099. gazel

1 Bilirim eli, ayası doğrusu bir aynaya benzer. Gümüş eli levha üstüne resmedilmiş ismizattır.

2 O yasemin simalı başıma bazen sille bazen de yumruk vururken sarığıma bir deste gül, beş zambak goncası koydu.

3 kanımla eline kına yakınmış. Fitne delili olarak da tırnakların resmi beş kuyruklu yıldızdır desem yeridir.

4 Tomar, Yazanın parmak resmine "El ele verdiğimdir." demiş, renkli olup gümüş kalemlerin eline barmak basar.

5 Ey Günahî! O ay yüzlünün gül renkli şarabı elinden düşmesin. Şafak kınası güneşin pençesine süs versin.

63 18[a] Y. *Şeyhülislam Yahyâ Divanı*: 9. gazel

1 Her an nazlanmak o padişaha düşmez, gün olur nazlanmak çılgın âşığa düşer.

2 Canıma sitemin yetti, artık bundan sonra kaçma. Ey cefayı huy edinen sevgili yeter, nazlanma yeter.

3 götürür ḫākdan ol mihr-i cihān-tāb-ı kerem
eylese ʿāşıḳ eger ẕerre ḳadar istiġnā

4 almada naḳd-i dili hīç tevaḳḳuf ėtmez
ṭurmaz ol şāhid-i bāzār ėder istiġnā

5 sitem ü cevri de **yaḫyāya** tevāżuʿ görinür
gerçi her vażʿ gelir yāre naẓar-istiġnā

64.

hezec-i müśemmen-i aḫreb ü mekfūf u maḫẕūf
mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü faʿūlün

1 ṭūṭī-ṣıfat ol câme-yi sebzi gė-ye cānā
bir söz yėri var mı baḳ-a āyīneye cānā

2 ʿuşşāḳ-ı perīşān-dile hėç söylemez olduŋ
düşmen saŋa bir söz mi dėdi söyle-ye cānā

3 bir kez dėmedüŋ ḳandadur ol ʿāşıḳ-ı meḥcūr
bilsem ne sebeb var bu cefāya dė-ye cānā

4 hep ėtdügümüz zühd ü riyā bī-meze oldı
düşdük heves-i laʿl-i lebüŋle meye cānā

5 ėy ġam yėdi vaṣṣāf-ı lebüŋ olalı **yaḫyā**
ṭūṭī gibi şimden gėrü sükker yėye cānā

---

3 İyilikle cihanı aydınlatan o güneş, âşık eğer zerre kadar kanaat etse yerden kaldırır.

4 Gönül nakdini almakta hiç beklemez. O pazarın şahidi durmaz, nazlanır.

5 Sitem ve eziyetleri de Yahya'ya tevazu görünür, gerçi her durumu sevgiliye naz bakışı gelir.

64 18 [b] Y. *Şeyhülislam Yahyâ Divanı*: 13. gazel

1 Ey sevgili, dudu gibi o yeşil elbisesini giy. Bir söz yeri var mı, aynaya bak ey sevgili.

2 Perişan gönüllü âşıklara hiç söylemez oldun. Ey sevgili! Söyle sana düşman bir söz mü dedi.

3 Bir kez o yaralı âşık nerededir demedim. Ey sevgili! Bu eziyete sebep nedir, bilsem.

4 Hep ettiğimiz gösteriş ve kendini beğenme ve tatsızlık oldu. Ey sevgili! Kırmızı dudağının hevesiyle şaraba düştük.

5 Yahya dudağının vasfedicisi olduğundan beri çok gam yedi. Ey can! Şimdiden sonra dudu gibi şeker yesin.

65.

remel-i müśemmen-i maḫẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 baḫt oyansa ḫᵛāba varsa dīde-yi bīdārumuz
düşde bārī ġayrıdan tenhā düşürsek yārumuz

2 biz reh-i ʿışḳ içre terk-i ser ḳılan ʿāşıḳlaruz
çıḳmasa Ferhād-veş başa ʿaceb mi kārumuz

3 şāh-ı ʿışḳuz her ne emr ėtsek müseḫḫardur felek
oldı māh-ı nevle hiẕmetkār-ı ḫancer-dārumuz

4 biz ḫazān u ḫār ḳaydından berī bülbüllerüz
sīne-yi pür-dāġumuzdur bāġumuz gülzārumuz

5 bāde-yi ʿışḳa ḫum olmuş bir ṭabīʿatdan çıḳar
ʿālemi mest ėtse ėy **nefʿī** n'ola eşʿārumuz

66.

remel-i müśemmen-i maḫẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 şīve vü reftārını serv-i çemende görmedük
bu ser-āmed ḳāmeti bir nārvende görmedük

2 câme-i yek-tā ṣıḳar dėrler o cism-i nāzüki
böyle terlik bir gül-i nāzük-bedende görmedük

---

65 18ᵇ Y. *Nef'î Divanı*: 55. gazel

1 Bahtımız uyansa, uyanık olan gözlerimiz uykuya dalsa. Bari düşte sevgilimizi başkalarından uzak, tenha bir yerde görsek.

2 Biz aşk yolunda başından vazgeçen âşıklarız. Ferhad gibi işimiz sonuca ulaşmazsa şaşılır mı?

3 Biz aşkın sultanıyız, her ne emredersek felek yerine getirir. Yeni ayla birlikte elinde hançeriyle kapımızda bekleyen hizmetkarımız oldu.

4 Biz sonbaharın ve dikenin kaygısından uzak olan bülbülleriz. Bizim bağımız ve gül bahçemiz yaralarla dolu sinemizdir.

5 Ey Nef'î! Şiirimiz bütün dünyayı sarhoş etse ne olur? Çünkü aşk şarabına küp olmuştur, bir yaradılıştan çıkar.

66 19ᵃ Y. *Şeyhülislam Yahyâ Divanı:* 201. gazel

1 Cilvesini ve yürüyüşünü çimenin servisinde görmedik. Bu başta gelen boyu bir kara ağaçta görmedik.

2 O nazik bedeni o bir parça elbise sıkar derler. Böyle feraceyi hiçbir nazik bedenli gülde görmedik.

[3] başına çıḳmaḳ diler bir iki zerle ādemüŋ
nergis-i şehlā gibi var ise ḳanda görmedük

[4] dürr-i dendān-ı ṣafā-baḫşuŋ görenler dėdiler
böyle pāk ü munṭazam lüʾlüʾ ʿadende görmedük

[5] şerḥ ėderse ders-i ʿışḳı yine **yaḥyā** şerḥ ėder
bir maḥal ḳalmış mıdur zīrā bu fende görmedük

67.

mużāriʿ-i müśemmen-i aḫreb ü mekfūf u maḥẕūf
mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

[1] ādem ṣayılmaz oldı ḳapuŋda gedālaruŋ
yoḳ mı ḥisābı pādişehüm mübtelālaruŋ

[2] dil gitdi gerçi yėrine ḳondı hezār ġam
biri gider biŋi gelür oldı belālaruŋ

[3] dil pür-heves nesīm-i bahār ise ḫoş-nefes
çıḳ bāġa kim güzelligi vardur hevālaruŋ

[4] cān naḳdini alup unıdurlar revā mıdur
resm-i vefāyı bilmedügi dil-rubālaruŋ

[5] **yaḥyā**dan özge kimseye tek eyleme vefā
ḳāildür ol ne denlü olursa cefālaruŋ

---

[3] Bir iki altınla insanın başına çıkmak ister. Şehla nergis gibi eğer varsa nerede? Görmedik.

[4] Mutluluk bahşeden ağzının incisini görenler: "Böyle pak ve muntazam inciyi Aden denizinde görmedik." dediler.

[5] Aşk dersini şerh ederse yine Yahya şerh eder. Zira bu ilimde görmediği bir yer kalmış mıdır?

67 19[a] Y. *Şeyhülislam Yahyâ Divanı*: 204. gazel

[1] Kapındaki kulların insan sayılmaz oldu. Padişahım aşıklarının hesabı yok mu?

[2] Gönül gitti gerçi, yerine binlerce dert kondu. Belaların biri gider, bini gelir.

[3] Gönül çok hevesli, bahar rüzgarı ise hoş nefesli. Bahçeye çık ki havaların/heveslerin güzelliği vardır.

[4] Can nakdini alınca unuturlar. Gönül alan sevgililerin vefanın nasıl olduğunu bilmemeleri reva mıdır?

[5] Sadece Yahya'dan başka kimseye vefa eyleme. Ne denli olursa olsun eziyetlerine boyun eğmiştir.

68.

remel-i müśemmen-i maḥẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 eṣ-ṣelā dest-i irādetle açıldı bāb-ı ʿışḳ
eylesün cān soḥbetin cānān ile erbāb-ı ʿışḳ

2 żāyiʿ olmaz yolda olsun tek hemān ḫāşāk-ı dil
bir gün uġrar anı baḥre ėrgürür seyl-āb-ı ʿışḳ

3 gevher-i maḳsūdı deryā-dil olanlardur bulan
degme bir baḥr içre bulınmaz dürr-i nā-yāb-ı ʿışḳ

4 meclis-i devre girenler ėtmez ümmīd-i ḫalāṣ
ḳanġı keştīdür ki nā-būd ėtmedi gird-āb-ı ʿışḳ

5 var mı **yaḥyā** ẕerrede ol tāb kim ārām ėde
ʿāleme pertev ṣalınca mihr-i ʿālem-tāb-ı ʿışḳ

69.

basīṭ-i müśemmen-i maḫbūl u maḳṭūʿ
feʿilātün feʿilātün feʿilātün faʿlün

1 gitdi ʿaḳlum gibi ol rūḥ-ı revānum gelmez
yine ḥaşr olmayıcaḳ sīneme cānum gelmez

2 ḳalbi āyīnesi ter düşdi meger āhumdan
incinüp bendesine şāh-ı cihānum gelmez

3 geçüp ol serv-i revān gelmedüginden bu yaŋa
aŋladum anı ki ʿömr-i güẕerānum gelmez

---

68 19[b] Y. *Şeyhülislam Yahyâ Divanı*: 175. gazel

1 Essalâ, aşk kapısı irade eliyle açıldı. Aşk sahipleri sevgili ile can sohbetini yapsın.

2 Gönül çöpü yeter ki doğru yolda olsun, o zayi olmaz. Bir gün aşkın seli uğrar, onu denize eriştirir.

3 İstek cevherini gönlü derya gibi olanlar bulabilir. Herhangi bir deniz içinde aşkın eşsiz incisi bulunmaz.

4 Devir meclisine girenler kurtuluş umudu beslemezler. Aşk girdabının yok etmediği gemi hangisidir?

5 Ey Yahya! Âlemi aydınlatan aşk güneşi dünyaya ışığını salınca zerrede yerinde duracak güç kalır mı?

69 19[b] Y. *Hüdâyî Divanı:* 66. gazel

1 O yürüyen sevgili aklım gibi gitti gelmez. Yine dirilmeyecek sineme, canım gelmez.

2 Meğer kalp aynasına ahımdan nem düşmüş. Kuluna incinip dünya padişahım gelmez.

3 O yürüyen selvi bu yana geçip gelmediğinden beri anladım ki geçen ömrüm gelmez.

4 düşdi girdāb-ı yem-i fürḳate bu keştī-yi dil
ġarḳa vardı daḫı ol ḫıżr-ı zamāŋum gelmez

5 ey **hüdāyī** ʿacabā ḳandadur ol māh-liḳā
çıḳdı gökler yüzine āh u fiġānum gelmez

70.

remel-i müśemmen-i maḫẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 lāḫ fī-meşkūhi deyri'l-ʿışḳ misbāhu ʾl-hudá
ġālibā ṣaldı zücāc-ı bāde dürrī-veş żiyā

2 cān vėrüp ėtdüm ḥarābāta vaṣiyyet varumı
eṣ-ṣalā ey bāde-nūşān-ı maḥabbet eṣ-ṣalā

3 cūş ėdüp tennūr-ı dilden lücce-yi ṭūfān-ı ʿışḳ
anda bir girdāba döndi çenber-i çarḫ-ı dü-tā

4 ḫār u ḫaslar gibi aġyārı çeküp dūr eyledüm
pāk ėdince reh-güẕār-ı yārı çekdüm çoḳ belā

5 olduġiyçün nükte-yi rengīn-i şiʿrüm nādire
maḫlas-ı şöhret-şiʿārum **nādirī** ḳılsam revā

---

4 Bu gönül gemisi, ayrılık denizinin girdabına düştü. Batmaya başladı ama o zamanın Hızır'ı gelmez.

5 Ey Hüdayi! O ay yüzlü acaba nerededir? Ahlarım ve feryatlarım göklerin üstüne çıktı, gelmez.

70 20[a] Y. *Ganizade Nâdirî Divanı*: 1. gazel

1 Doğru yolu gösteren kandil aşk kilisesinin duvarından parladı. Şarap şişesi bir inci gibi bütünüyle ışık yaydı.

2 Meyhaneye canımı verip varımı vasiyet ettim. Ey muhabbet şarabını içenler! Davet var!

3 Aşk tufanının dalgası gönül ocağından coştu. İki kat olmuş feleğin çenberi orada bir girdaba döndü.

4 Yabancıları çalı çırpı gibi çekip uzaklaşttırdım. Sevgilinin geçilen yolunu temizleyince çok bela çektim.

5 Ey Nâdirî! Şiirimin renkli nüktesi eşsiz olduğu için şöhretli mahlasımı "Nâdirî" edinsem uygundur.

71.

mużāriʿ-i müśemmen ü aḫreb ü mekfūf u maḥẕūf
mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 eşküm şeh-i ḫayālüŋe peyk-i revendedür
āhum güẕergehüŋde ṣabā-veş devendedür

2 dil ḫaṭṭ-ı nev-demīde ki meyl ėtse vechi var
gül-geşt-i bāġ-ı ʿālemi seyr çemendedür

3 dīdār-ı ḫāl-dārda zülf içre çeşm-i yār
deşt-i ḫoṭende āhū-yı sünbül-çerendedür

4 ol nāzenīn nāz ėder olsam niyāzmend
giryānluġum aŋa sebeb-i ẕevḳ u ḫandedür

5 **kesbī** kime ḳul oldı dili ḳandedür dėdim
ol şāh-ı dil-nevāz dėdi baŋa bendedür

72.

remel-i müśemmen-i maḥẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 seyre gitmek istemiş aġyār-ıla cānānumuz
vāy eger bu derd-ile āḫir çıḳarsa cānumuz

2 ẓulmet-i ġamda şeb-i tār oldı rūz-ı rūşenüm
ay olur bir gün görinmez ol meh-i tābānumuz

---

71 20 [b] Y.

1 Gözyaşım senin hayalinin padişahına giden bir habercidir. Âhım, senin yolunda saba rüzgârı gibi koşturmadadır.

2 Gönül yeni yetişmiş ayva tüyüne meyletse uygundur, çünkü dünya bâğını dolaşıp seyretme çimende olur.

3 İri ben taneli yüzde saç içindeki sevgilinin gözü, Hoten çölünde sümbül otlayan bir ahudur.

4 Yalvarsam o nazlı sevgili naz eder, ağlasam ona zevk ve gülme sebebi olur.

5 "Kesbî kime kul oldu, gönlü nerededir?" dedim. O gönül okşayan padişah: "Bana kuldur."/ padişah bana: "Bendedir." dedi.

72 20[b] Y.

1 Sevgilimiz başkalarıyla gezmeye gitmek istemiş. Eğer bu dert ile sonunda canımız çıkarsa yazıktır!

2 Gamın karanlığında aydınlık günlerim gece karanlığı oldu. Bir gün ay olur, o parlak ayımız görünmez.

[3] ḫışm-ıla ġamzeŋ raḳībi öldürür nā-geh dėdüm
dėdi ol şeh saŋa da bir gün olur iḥsānumuz

[4] el yumaz kimse senüŋ pendüŋle nāṣıḥ bādeden
dökmezüz bir cürʿasın yėre dökülse ḳanumuz

[5] ḫᵛāb-ı nāz içre ḳulaḳ ṭutmaz dilüŋ feryādına
pendiyā ṭutdı cihānı nāle vü efġānımız

73.

hezec-i müśemmen-i mekfūfu ʾṣ-ṣadr veʾl-ḥaşvu ʾs-sānī
mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

[1] dėdüm ḫaṭṭuŋ belürdi göŋlümi vėr ėy meh-i enver
dėdi aḫşāma ḳarşu āteşi yābāna vėrmezler

[2] n'ola mihri o māhuŋ gün gibi dilden ʿayān olsa
nihān olur mı hīç āyīne içre pertev-i ḫāver

[3] anı yābāna atmaz cürʿa gibi laʿl-i mey-gūnuŋ
ġubār-ı ḫaṭṭ-ı laʿlüŋ yoḳ yėre niçün olur muʿanber

[4] ḳızarsa bādeden ruḥsār-ı ālüŋ ḫūb olur ġāyet
ʿaraḳdan gül yüzüŋ derlerse ėy gül daḫı nāzükter

[5] ʿadūnuŋ ḥırmen-i ʿömrini ber-bād ėtmedür ḳaṣdı
elinden nesne gelmezse eger **pendīnüŋ** āh eyler

---

[3] "Öfkeyle gamzen rakibi ansızın öldürür." dedim. O şah: "Sana da birgün ihsanımız olur." dedi.

[4] Ey nasihatçi! Senin nasihatinle kimse şaraptan el çekmez,kanımız dökülse de bir damlasını yere dökmeyiz.

[5] Ey Pendî! İnleme ve feryadımız dünyayı kapladı ama sevgili naz uykusu içinde gönlün feryadına kulak tutmaz.

73 20 [b] Y.

[1] "Ey parlak ay! Ayva tüylerin belirdi, gönlümü ver." dedim. O da: "Akşama karşı ateşi yabana vermezler." dedi.

[2] O ay yüzlünün sevgisi gün gibi gönülden ortaya çıksa ne olur? Güneşin ışığı ayna içerisinde hiç gizlenir mi?

[3] Şarap renkli kırmızı dudağın onu tortu gibi yabana atmaz. Dudağının ayva tüyleri yok yere niçin kederlenir?

[4] Al yanağın şaraptan kızarsa gayet güzel olur. Ey gül! Gül yüzün araktan terlerse daha nazik olur.

[5] Düşmanın maksadı ömür harmanını yele vermektir, eğer Pendî'nin elinden bir şey gelmezse ah eder/eyvah ki düşman amacına ulaşır.

74.

remel-i müśemmen-i maḫbūn u maḫẕūfu ʾl-maḫbūn
feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 sāḳiyā tā ki göŋülden gide ṭūl-i emelüm
şāhid-i cāmı getür biz de ṭudaġın emelüm

2 gün yüzüŋde görüben ḥaṭṭuŋı ey meh dėdi dil
gėceyi gündüze ḳatup gelür eyvāy ecelüm

3 beni yėrden yėre çaldı ṣalup ayaḳlara āh
felegi zīr ü zeber eyler idüm ėrse elüm

4 ṣanʿatuŋ ne dėdüm ey yār-ı cefā-pīşe dėdi
ʿāşıḳa naḳş ile taṣnīf-i cefādur ʿamelüm

5 **ẕātiyā** siḥr ile cādū gözi göŋlüm aldı
beni seḥḥār ṣanur kim ki görürse ġazelüm

75.

hezec-i müśemmen-i aḫreb ü mekfūf u maḫẕūf
mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 ḫoş geldi baŋa mey-gedenüŋ āb u hevāsı
vaʾlláhi güzel yėrde yapılmış yıḳılası

2 menʿ eyler imiş meṣʾele-yi ʿışḳı müderris
ey ḫᵛāce anuŋ var ise yaḳlaşdı ḳażāsı

---

74 21ᵃ Y. *Zâtî Divanı*: 941. gazel

1 Ey saki, sonu gelmez arzularım gönülden gidene kadar kadeh güzelini getir, dudağını emelim.

2 Ey ay! Gün yüzünde ayva tüylerini görünce gönül: Eyvah, geceyi gündüze katarak ecelim geliyor dedi.

3 Ah, ayaklara salıp beni yerden yere çaldı. Elim yetişse feleği alt üst ederdim.

4 Ey cefa çektirmeyi huy edinen sevgili, sanatın ne dedim. Benim işim âşığa hile ile cefanın türlerini yapmaktır, dedi.

5 Ey Zati, cadı gözleri büyü ile gönlümü aldı. Kim ki gazelimi görse beni büyücü sanır.

75 21ᵃ Y. *Bâkî Divanı*: 508. gazel

1 Bana meyhanenin havası ve suyu pek hoş geldi. Vallahi güzel yerde yapılmış yıkılası.

2 Müderris, aşk meselesini yasaklarmış. Ey hoca, onun galiba eceli yaklaştı.

[3] gitmez o mehüŋ rā gibi ḫançer kemerinden
üftādelerin öldürür āh işte burası

[4] zībā yaraşur ḫilʿat-i nāz o boyı serve
iki ḳolumı ḳılsam aŋa bėl ṭolaması

[5] meddāh olalı çeşm-i ġazālāneŋe **bāḳī**
ögrendi ġazel ṭarzını rūmuŋ şuʿarāsı

[3] O ay yüzlünün ra gibi hançer kemerinden gitmez. Ah işte burası âşıklarını öldürür.

[4] Naz elbisesi o selvi boyluya çok yakışır. İki kolumu ona bel dolaması kılsam keşke!

[5] Baki, senin ahu gözlerini methettiğinden beri Osmanlı şairleri gazel tarzını öğrendi.

KAYNAKLAR

Aksoyak İ. Hakkı (2018).*Gelibolulu Ali Divanı,* T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Ankara.

Akyüz, Kenan – Beken, Süheyl – Yüksel, Sedit – Cunbur, Müjgan (1990). *Fuzûlî Divanı.* Ankara: Akçağ Yayınları: 51, 329+113 (Matbu Metin) s.

Aşık, Merve (2019) *Millet Kütüphanesi Ali Emiri Manzum 547 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuası (İnceleme-Metin-Nesre Çeviri),* Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, İstanbul

Cantürü, Esra Rumeysa (2022). *Milli Kütüphanedeki 2519 No'lu Şiir Mecmuası (İnceleme-Metin-Nesre Çeviri),* Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul

Çavuşoğlu Mehmet- M.Ali Tanyeri (1987). *Zâtî Dîvânı C.3 (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon),* İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No:3369, İstanbul

Çelik, Büşra (2021). Hayâlî Bey Dîvânı *(İnceleme-Tenkitli Metin-Dil İçi Çeviri),* Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara

Çelik, Büşra – Kılıç, Muzaffer (2018). *Dezri-zâde 'Ulvî [ö. 1585], Dīvān.* İstanbul: Dün Bugün Yarın Yayınları: 46, 845 s.

Demiralay, Mehmet (2007). *Hüdayi-i Kadîm ve Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin),* Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Eddebiyatı Ana Bilim Dalı, Isparta

Erdoğan, Mustafa (2008). *Kabûlî İbrahim Efendi, Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı (İnceleme- Tenkitli Metin- Dizin),* Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Ankara

Gülhan, İffetnur (2019). *Nuruosmaniye Kütüphanesi 4957 No'lu Şiir Mecmuası (Metin-İnceleme-Nesre Çeviri),* Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul.

Hayal, Züleyha (2022). *Ahmed Paşa Divanı, (İnceleme-Tenkitli Metin-Sözlük),* Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Eski Türk Eddebiyatı Bilim Dalı, İstanbul.

İpekten, Halûk (2003). *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz.* İstanbul: Dergâh Yayınları.

Levend, Agâh Sırrı (2008). *Türk Edebiyatı Tarihi,* C.I, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

Kaçalin, Mustafa (2016). *Hüdâyî Divânı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara*

Karahan, Abdülkadir (1966). *Figânî ve Divânçesi.* İstanbul.

Karavelioğlu, Murat Ali (2014). *Şem'î Divanı (İnceleme-Metin-Tıpkıbasım),* Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, İstanbul

Keklik, Murat (2014). *Üsküplü İshak Çelebi Divan (Metin-Çeviri-Açıklamalar-Dizin),* Doktora Tezi, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkoloji Anabilim Dalı, Bişkek

Kılınç, Abdülhakim (2021). *Fuzûlî Divânı (İnceleme-Tenkitli Metin),* Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, İstanbul

Köksal, M.Fatih (2006). "Nazīre":*TDV İslam Ansiklopedisi* 32.C 455-456 ss. İstanbul

Kut, Günay (1986). "Mecmua", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (Devirler, İsimler, Eserler, Terimler*), C. 6, Dergâh Yay., İstanbul, s. 170.

Külekçi, Numan (1985). *Ganî-zâde-Nâdirî (Hayatı-Edebi Kişiliği-Eserler: Dîvânı ve Şehnâmesinin Tenkitli Metni),* Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Erzurum.

Öztürk, Yılmaz (2006). *17.Yüzyıl Şairlerinden Dimetokalı Vahdetî'nin Dîvânının Tenkitli Metni,* Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, İstanbul

Saraç, M. A. Yekta (2021) . *Kemâl Paşazâde, Dîvân ve Diğer Şiirler.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları: 1400, 454+76 varak (Tıpkı Baskı).

Şentürk, Meryem (2022) . *Berlin Devlet Kütüphanesi Ms. Or. Oct. 3744 Numaralı Şiir Mecmuası, Yüksek Lisans Tezi,* Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, İstanbul.

Tarlan, Ali Nihat (1967). *Zâtî Dîvânı C.I-II, (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon),* İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No:1216, İstanbul.

Toska, Zehra (1985). *Veysî Dîvânı*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eski Türk Dili Edebiyatı Bölümü, İstanbul.

Tulum, Mertol – Tanyeri, M. Ali (1977). *Nev'î, Divan, Tenkidli Basım.* İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları: 2160, xiii+607 s.

Uzun, Mustafa (2003). "Mecmûa", Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, C. 28, Ankara.

Yenikale, Ahmet (2020). *(E) Mirek-Zâde Mehmed Nâmî Dîvânı,* Metin Dil İçi Çeviri ve Notlar, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Elif KARACA

Uyruğu: Türkiye Cumhuriyeti

Yazışma Adresi: İstanbul

EĞİTİM

Derece	Kurum/ Bölüm	Mezuniyet Durumu
Lise	Açıköğretim Lisesi	2002-2004
Lisans	Marmara Üniversitesi/ Türk Dili ve Edebiyatı	2008-2012
Yüksek Lisans	Marmara Üniversitesi	2012 -Devam Ediyor

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görev
2012	TÜRGEV	İdareci
2015-Halen	MEB	Öğretmen

